

Den jävla häxan
Personbeskrivningen i Liza Marklunds
Sprängaren och Livstid

Sini Hölttä
Tammerfors universitet
Institutionen för språk- och
översättningsvetenskap
Nordiska språk
Avhandling pro gradu
Oktober 2010

Tampereen yliopisto
Pohjoismaiset kielet
Kieli- ja käännöstieteiden laitos

HÖLTTÄ, SINI: ”Den jävla häxan.” Personbeskrivningen i Liza Marklunds *Sprängaren* och *Livstid*.

Pro gradu -tutkielma, 73 sivua
Syksy 2010

Tutkimukseni käsittelee henkilökuvausta ruotsalaisen kirjailijan Liza Marklundin kirjoissa *Sprängaren* (1998) ja *Livstid* (2007). Tutkimuskohteenani on päähenkilö, toimittaja Annika Bengtzon. Tavoitteenani on selvittää, millaisen kuvan lukija saa päähenkilöstä ja miten päähenkilön luonne on kuvattu. Lisäksi tavoitteenani on verrata, onko kirjailijan käyttämä henkilökuvaus muuttunut lähes kymmenen vuoden aikana.

Tutkimukseni on kvalitatiivinen ja tutkimusmetodeina käytän diskurssianalyysia sekä sisällönanalyysia. Olen kerännyt molemmista kirjoista päähenkilöä kuvaavat kohdat, jaotellut ne ryhmiin ja myöhemmin analysoinut materiaalin. Tutkimuksessani käyn ensin läpi henkilökuvausta erikseen molempien kirjojen osalta ja myöhemmin vertaan saamiani tuloksia toisiinsa.

Tutkimukseni osoittaa, että Liza Marklundin käyttämä henkilökuvaus ei ole mainittavasti muuttunut tutkimieni kirjojen välillä. Päähenkilö on tunnistettavissa samaksi henkilöksi molemmissa kirjoissa. *Livstid*-kirjassa (2007) päähenkilöä on kuitenkin kuvattu hieman yksityiskohtaisemmin kuin *Sprängaren*-kirjassa (1998). Tutkimukseni mukaan kuvauksissa on paljon samankaltaisuuksia eikä suurempia kuvauseroja ole löydettävissä. Lukijan on molempien kirjojen perusteella helppo muodostaa kuva päähenkilön fyysisistä ja psyykkisistä ominaisuuksista.

Avainsanat: fiktiv person, personbeskrivning, karaktärisering

Innehållsförteckning

1 Inledning 1

1.1 Disposition 3

1.2 Syfte 4

1.3 Material 5

1.3.1 Författaren Liza Marklund 6

1.3.2 Kriminalromanen *Sprängaren* 7

1.3.3 Kriminalromanen *Livstid* 8

1.4 Analysmetoder 9

1.4.1 Innehållsanalys 9

1.4.2 Diskursanalys 11

2 Personbeskrivning 12

2.1 Fiktiv person 12

2.2 Platta och runda personer 14

2.3 Denotativa och konnotativa koder 15

2.4 Karaktärisering 16

2.4.1 Direkt karaktärisering 16

2.4.2 Indirekt karaktärisering 17

3 Berättaren 18

3.1 Jagberättaren 19

3.2 Den allvetande berättaren 19

3.3 Den utomstående berättaren 20

4 Personbeskrivningen i *Sprängaren* 20

4.1 Namn, ålder och kön 21

4.2 Klädsel och utseende 24

4.3 Kroppsspråk och fysiska reaktioner 26

4.4 Känslor 29

- 4.5 Moderlighet 32
- 4.6 Yrkesmässighet 35
- 4.7 Övriga beskrivningar 41

5 Personbeskrivningen i *Livstid* 43

- 5.1 Namn, ålder och kön 43
- 5.2 Klädsel och utseende 45
- 5.3 Kroppsspråk och fysiska reaktioner 48
- 5.4 Känslor 50
- 5.5 Moderlighet 52
- 5.6 Yrkesmässighet 56
- 5.7 Övriga beskrivningar 58

6 Jämförelse mellan *Sprängaren* och *Livstid* 60

7 Slutdiskussion 68

Litteraturförteckning 71

Elektroniska källor 72

Tabeller

- Tabell 1. Annikas namn, ålder och kön. 60
- Tabell 2. Annikas klädsel och utseende. 61
- Tabell 3. Annikas kroppsspråk och fysiska reaktioner. 62
- Tabell 4. Annikas känslor. 63
- Tabell 5. Annikas moderlighet. 64
- Tabell 6. Annikas yrkesmässighet. 65
- Tabell 7. Övriga beskrivningar av Annika. 66

1 Inledning

Kriminalberättelsen har en lång historia. Redan för över 2000 år sedan har det skrivits böcker som kan kallas för både kriminalberättelser och detektivromaner. Kriminallitteratur är en genre och berättelserna behandlar oftast ett eller flera brott och allt som händer i samband med brottet. Det finns olika typer av kriminalberättelser: romaner, noveller, spelfilmer, TV-serier och tecknade serier. Detektivromaner har oftast också sin egen avdelning i bokhandlar, tidskrifter och prisutdelningar som spänningslitteratur. Huvudpersonen i en detektivroman är oftast en detektiv eller en kriminalpolis. Ibland kan huvudpersonen också vara en annan problemlösare som till exempel en journalist, en präst eller en psykolog. (Internetkälla 2.)

Redan på 1920-talet publicerades det tjugo regler som en roman borde uppfylla för att romanen skulle kunna sägas vara en detektivroman (Internetkälla 17). Jag har valt att nämna fyra regler som jag anser viktigast. ”The reader must have equal opportunity with the detective for solving the mystery. All clues must be plainly stated and described.” Man måste alltså ha samma chans som detektiven att lösa mysteriet. Läsaren bör ha möjlighet att gissa och leva med i berättelsen utan att säkert veta vem som är boven. Läsaren ska kunna identifiera sig med detektiven. Läsaren måste få tips att lösa brottet samtidigt som detektiven. (Internetkällor 2 och 17.)

En annan regel för detektivromanerna är: ”The culprit must turn out to be a person who has played a more or less prominent part in the story – that is, a person with whom the reader is familiar and in whom he takes an interest.” Boven borde vara en person som har spelat en någorlunda viktig roll i boken och kan inte komma fram sent i berättelsen utan i början. Boven måste vara med i boken nästan hela tiden för att ge läsaren en chans att gissa vem boven är. Om han kommer med först i slutet skulle det vara omöjligt att gissa vem han är. (Internetkällor 2 och 17.)

”The culprit must be determined by logical deductions — not by accident or coincidence or unmotivated confession.” Boven måste avslöjas genom logiska slutsatser — inte av en olycka, slump eller omotiverad bekännelse. Den tredje regeln kräver alltså att boven måste vara en logisk slutsats för brottet. Ett motiv för brottet måste vara

sannolikt, det kan inte vara vilket som helst och brottet kan inte ske hur som helst. (Internetkällor 2 och 17.)

Den fjärde regeln är enkel och klar. ”The detective himself, or one of the official investigators, should never turn out to be the culprit.” Det betyder att detektiven inte själv får vara förbrytaren. Förbrytaren måste alltså vara någon annan person i berättelsen än en detektiv. Om berättelsen åtminstone uppfyller de här reglerna kan den kallas för deckare. (Internetkällor 2 och 17.)

Även om det finns kända svenska kriminalberättelser redan från 1800-talet, sådana som Iwan Aminoff, Axel Essén, Gunnar Serner och S.A. Duse, har de svenska kriminalförfattarna nuförtiden blivit populärare och framgångsrikare än någonsin. Från Sverige kommer ett flertal författare som är populära ute i världen och vars böcker är översatta till många olika språk. För att nämna några påträffas här Håkan Nesser, Åke Edwardson, Staffan Westerlund, Liza Marklund, Jan Guillou och Henning Mankell. (Internetkälla 2.)

Det är ibland fint att läsa böcker när man inte behöver tänka på mycket annat utan bara får läsa. Skönlitteratur är för det mesta lätt att läsa men jag tycker att det är ännu finare att kunna tänka och gissa vad som skall hända samtidigt som man läser. Därför föredrar jag kriminalromaner. Det var ett motiv för mig att välja två böcker av kriminalförfattarinnan Liza Marklund och studera dem i min avhandling.

Liza Marklunds böcker har jag alltid tyckt om. Eftersom hon är en svensk författarinna och min avhandling borde på något sätt anknytas till Sverige eller svenska var mitt val av hennes böcker ganska lätt och naturligt. Speciellt tycker jag om Marklunds kriminalromaner som har Annika Bengtzon som huvudperson. Annika jobbar som journalist och sysslar med olika brott i varje bok. Enligt Haasio (2001: 126) är Annikas karaktär väldigt trovärdig vilket jag håller med om. Det är viktigt för berättelserna att karaktärerna är trovärdiga för att de realistiska karaktärerna får berättelsen att avancera. En bra historia räcker inte om karaktärerna inte är trovärdiga. (Ballon 2003: 2–3.) Karaktärerna borde motiveras för att få berättelsen att fungera men historien och resultaten får ibland det största avseendet och karaktärernas handlingar är oförenliga

och icke trovärdiga. De omotiverade karaktärerna stjälpur hela berättelsen. (Ballon 2003: 37.)

Jag har valt att ta två av Liza Marklunds böcker för att böckerna är aktuella, intressanta, spännande och händelserika. Jag anser att Marklund tar upp svåra frågor i sina böcker. Som exempel kan nämnas terrorismen och politiken. En fråga är också jämställdhet och bristen på den. Marklund tar ofta upp till behandling våldet som riktar sig mot kvinnor och barn. Detta gör böckerna speciellt aktuella. Marklund har inte behandlat dessa frågor bara i sina böcker utan också i medierna i Sverige. Hon kan ses som en av de mäktigaste opinionsbildarna i Sverige (Internetkälla 20).

Enligt Ballon (2003: 62) är det effektivare att behandla saker som är viktiga för författaren genom en fiktiv berättelse eller en film. Författaren kan uttrycka sina egna åsikter och värderingar genom karaktärer. Fast Liza Marklund har sitt namn och är en känd person, blir folk intresserade av hennes texter. Ändå måste jag accentuera att Marklund ofta behandlar sina egna åsikter och värderingar genom karaktärerna som enligt Ballon är effektivare.

1.1 Disposition

Dispositionen i min uppsats är följande: i inledningen presenterar jag först mitt syfte, mitt undersökningsmaterial och mina analysmetoder. Jag behandlar innehållsanalys och diskursanalys för att de är de metoder som jag använder i min avhandling. Jag berättar hurdana metoder de är och hur jag använder dem i min avhandling och speciellt i min textanalys.

Den teoretiska bakgrunden för min uppsats studerar jag i kapitel 2 och 3. Det största temat är personbeskrivningen. Jag berättar om en fiktiv person som finns i litteraturen och tar upp olikheter mellan huvudpersoner och bipersoner och vad det är som gör en person till huvudperson och inte biperson?

Jag behandlar teorin om platta och runda personer och behandlar de denotativa och konnotativa koderna som hör till personbeskrivningen. Karaktäriseringen är ett stort tema i min avhandling och den innehåller både direkt och indirekt karaktärisering (Rimmon-Kenan 1991: 79–86).

Jag tar också upp olika berättare i böckerna. Sådana är till exempel jagberättaren och en tredje person som berättare (Liljestrand 1993: 146). Dessa olika berättare är viktiga i min undersökning för jag analyserar också berättarens personbeskrivning eller hur huvudpersonen beskrivs genom olika berättare.

I kapitel 4 och 5 analyserar jag separat mitt undersökningsmaterial *Sprängaren* (1998) och *Livstid* (2007). Jag förevisar exempel och resultat som jag har hittat och fått om personbeskrivningen i båda böckerna. I kapitel 6 jämför jag mina resultat av *Sprängaren* och *Livstid*. Jag diskuterar likheter och skillnader mellan böckerna. Slutdiskussion upptas i kapitel 7. Efter den följer litteraturförteckningen.

1.2 Syfte

Syftet med min avhandling pro gradu är att studera personbeskrivningen i Liza Marklunds romaner *Sprängaren* (1998) och *Livstid* (2007). Jag har valt att undersöka en person i romanen, d.v.s. huvudpersonen Annika Bengtzon. Jag studerar hur Marklund har karaktäriserat huvudpersonen och hurdan bild läsaren får av Annika. Jag studerar båda böckerna separat men jämför dem sedan med varandra. Jag vill veta om Marklunds sätt att beskriva Annika har förändrats eller om det finns stora och betydande skillnader i beskrivningen eftersom det är nästan 10 år emellan böckerna. Jag tar också upp frågan om ett visst slags beskrivningar är likadana i böckerna.

Jag tar reda på hur huvudpersonen Annika Bengtzon beskriver sig själv och jag studerar också hur berättaren och andra karaktärer i böckerna beskriver henne. I varje exempel berättar jag vem det är som beskriver Annika. Vid behov berättar jag också om situationen där beskrivningen ingår.

Jag studerar Annikas fysiska och psykiska egenskaper så som de kommer fram i romanerna. Till de fysiska hör till exempel klädsel, utseende, kroppsspråk och fysiska reaktioner och till de psykiska hör känslor, moderlighet och yrkesmässighet. Jag studerar också allmänna uppgifter om Annika, så som namn, ålder och kön.

1.3 Material

Mitt undersökningsmaterial och också mina primärkällor är Liza Marklunds romaner *Sprängaren* (1998) och *Livstid* (2007). Jag undersöker och excerperar i båda fallen exempel ur hela boken. *Sprängaren* omfattar 416 sidor och *Livstid* 425 sidor.

Sprängaren (1998) är den första Annika Bengtzon-romanen och därför har jag valt att ta den med i min avhandling. Mitt val har fallit på en äldre bok och en nyare bok av Liza Marklund för att se om det finns några förändringar i personbeskrivningen. Jag har också prefererat Annika Bengtzon för att hon är en kvinnlig huvudperson. Jag tycker att hon är en intressant person att undersöka och jag antar att det finns massor av beskrivningar av henne.

Den andra boken jag har valt är *Livstid* (2007). Det är den näst senaste boken av Marklund och den har också Annika Bengtzon som huvudperson. Marklund har belönats med ett par pris för de här två böckerna vilket har också påverkat mitt val.

Jag presenterar båda böckerna och författarinnan noggrannare i de följande avsnitten. Jag studerar till exempel Marklunds liv, karriär och prisen hon har vunnit. Om romanerna berättar jag centrala intriger.

De viktigaste källorna för min avhandling är Shlomith Rimmon-Kenans bok *Kertomuksen poetiikka* (1991), E.M. Forsters bok *Aspects of the Novel* (1927/1949) och Aleid Fokkemas bok *Postmodern Characters* (1991). Jag använder också en artikel *Persoonaa, funktio, teksti – henkilöhaamojen tutkimuksesta* av Tiina Käkelä-Puumala (2001) och en artikel *Luvattoman rakkauden lumo* av Päivi Tonteri (2003). De här kan nämnas som sekundära källor eftersom det primära är kriminalromanerna som jag

studerar. Det finns också andra källor som jag har haft hjälp av, vilket framgår i litteraturförteckningen.

1.3.1 Författaren Liza Marklund

Eva Elisabeth ”Liza” Marklund är född den 9 september 1962 i Pålmark, Sverige. Nuförtiden bor Marklund i Stockholm med sin make Mikael Aspeborg. De har ett hem också i Spanien. De har två barn, Axel och Amanda. Dessutom har Marklund sitt första barn, Annika, från ett tidigare förhållande. (Internetkälla 14.) I förbigående sagt har Annika Bengtzon fått sitt namn enligt Liza Marklunds dotter.

Marklund slutade skolan efter högstadiet och jobbade bland annat som croupier på Piteå Stadshotell, servitris i London, på kibbutz i Israel och som telefonförsäljare i Hollywood. Nuförtiden arbetar Liza Marklund som författare, journalist, krönikör på den svenska kvällstidningen *Expressen* och sedan november 2004 som Unicef-ambassadör (Internetkälla 14). Marklund är intresserad av de mänskliga rättigheterna. En dokumentärserie i TV4 och en artikelserie i *Aftonbladet* har publicerats om Marklunds resor i Kambodja och Ryssland. Serierna handlar om barn som lever med HIV och Aids. (Internetkällor 10 och 11.)

Till journalist utbildade Marklund sig vid Kalix folkhögskola (Internetkälla 14). Hon arbetade som journalist till exempel på *Aftonbladet* och *Expressen*. Som chefredaktör arbetade hon på *Metro* och som nyhetschef på *TV4*. (Internetkälla 19.)

Marklunds första bok var en dokumentärroman, *Gömda*, som kom ut år 1995. År 1998 debuterade hon som deckarförfattare med *Sprängaren* och strax efter det blev hon en av Sveriges populäraste och en av Skandinavians mest säljande författare. Hittills har hon totalt skrivit tretton böcker. Åtta av dem är Annika Bengtzon-böcker, två av dem har skrivits tillsammans med Maria Eriksson, två av dem är fristående böcker som Marklund har skrivit med Lotta Snickare. Sin nyaste bok har hon skrivit tillsammans med en amerikansk författare, James Patterson. Böckerna som hon har skrivit tillsammans med Snickare heter *Häriifrån till jämställdheten* (1998) och *Det finns en*

särskild plats i helvetet för kvinnor som inte hjälper varandra (2005). Den senaste boken med Patterson heter *Postcard Killers*. (Internetkälla 7.)

Marklunds böcker har översatts till trettio språk och över 17 miljoner böcker har sålts fram till år 2007. Två av hennes böcker, *Paradiset* (2003) och *Sprängaren* (2001), har filmatiserats. (Internetkälla 8.) Colin Nutley var regissör för de båda filmatiserade böckerna (Mäkinen 2007: 95). Helena Bergström spelade Annikas roll i båda filmerna (Internetkälla 4).

Marklund har fått flera priser och utmärkelser under sin karriär. Som de viktigaste kan nämnas Polonipriset 1998, Svenska Deckarakademiens debutantpriset 1998, Årets bok 2001 och Svenska Litteraturpriset 2007. År 1999 blev Marklund årets författare. (Internetkälla 16.)

Liza Marklund äger ett bokförlag, Piratförlaget AB, tillsammans med den svenske författaren Jan Guillou och hans hustru Ann-Marie Skarp. Företaget grundades år 1999 och ger ut bland annat Marklunds böcker. (Internetkälla 13.)

1.3.2 Kriminalromanen *Sprängaren*

Sprängaren är den första Annika Bengtzon-romanen som Liza Marklund har skrivit och den utkom år 1998. Handlingarna i *Sprängaren* börjar en vecka före jul och boken berättar om handlingen under sju dagar. En bomb detonerar på Olympiastadion i Stockholm. Chefen för Olympiska spelen, Christina Furhage sprängs i bitar. Därifrån börjar jakten på Sprängaren. Man tror det är ett terroranslag men Annika har en annan känsla. Hon tror att det har att göra med Olympiska spelen-chefens privatliv, inte med Olympiska spelen som alla andra tror.

Annika Bengtzon har just utnämnts till chef för kriminalredaktionen på tidningen Kvällspressen och hon sätts att bevaka mordet. Hon har make och två barn hemma och nu kräver också jobbet mer och mer. Hur ska hon balansera mellan familjen och jobbet? Att vara chef blir ett helvete för Annika när avundsjuka och illvilliga underställda

försöker tala illa om henne och gå bakom ryggen på henne. När hon går djupare i bevakningen, finner hon information om mordet som till slut hotar hennes eget liv.

1.3.3 Kriminalromanen *Livstid*

Livstid är den sjunde Annika Bengtzon-romanen skriven av Liza Marklund och den utkom år 2007. Marklund vann Svenska Litteraturpriset för boken *Livstid*. Boken är en direkt fortsättning på Marklunds *Nobels testamente* (2006).

Boken består av tre delar. Först daterar handlingen i juni, sedan i november och sist i december. Handlingen tar allt i allt elva dagar; fem dagar i juni, två i november och fyra i december.

I början av *Livstid* (2007) hittas Sveriges mest kända polis David Lindholm skjuten i sin säng. Julia Lindholm, Davids hustru, blir misstänkt för mordet på sin man och också för mord på sin son Alexander, 4 år. Alexander kan inte hittas någonstans men polisen ställer sig tvivlande till att han också är mördad.

Annika Bengtzons eget liv är kaos. Hon befinner sig mitt i en aggressiv skilsmässa från sin make Thomas. Därtill är hon misstänkt för en mordbrand på sitt eget hus. Arbetet som journalist ger Annika en chans att fly verkligheten. Hon börjar granska mordet på David och gräver sig djupt ner i brottet.

De här händelserna är de centrala intrigerna i *Livstid*. På bakpärmen av boken sägs det kort:

”Till slut återstår två grundläggande frågor.

Om Julia ljuger: Varför dödade hon Alexander?

Om hon talar sanning: Vem håller honom fången?” (Marklund 2007: pärmen.)

1.4 Analyismetoder

Min avhandling grundar sig på ord, meningar och stycken som innehåller beskrivningar av huvudpersonen Annika Bengtzon i Liza Marklunds romaner *Sprängaren* (1998) och *Livstid* (2007). Avhandlingen är empirisk vilket betyder att den är grundad på erfarenhet, observering och tolkning. Mina analysmetoder är innehållsanalys och diskursanalys. Jag behandlar dem i följande avsnitt. I avhandlingen koncentrerar jag mig på beskrivningarna jag hittar i romanerna. Därför blir min avhandling kvalitativ.

1.4.1 Innehållsanalys

Innehållsanalys är en metod för empiriska undersökningar i vetenskap. Den används för att hjälpa att dra slutsatser om kommunikationsinnehållet. Med hjälp av metoden kan alla slags skriftliga material, till exempel romaner, dagböcker, intervjuer, diskussioner och tal tolkas. (Tuomi & Sarajärvi 2002: 105.) I min avhandling tolkar jag alltså Liza Marklunds romaner och huvudpersonens beskrivningar i dem.

Med innehållsanalys kan materialet undersökas på olika nivåer. Det manifesta innehållet, d.v.s. de direkta uttrycken i texten är den första möjligheten att se till, den andra är att man tolkar det latent innehåll i texten. Det innebär att läsaren gör sina egna tolkningar. Djupet av tolkningen kan variera. (Internetkälla 5.) Fast det finns olika teorier och möjligheter att tolka texter och karaktärer, beror det i slutet på läsarens egen fantasi hur han/hon bygger karaktären (Sahlberg 2009: 11).

Graneheim och Lundman (2004: 105–111) visar i sin artikel hur man kan använda innehållsanalys. Även om Graneheim och Lundman är inne på andra områden är det helt möjligt att använda deras modell som berör hälsovård och anlägga modellen från deras intervjutexter till Marklunds romantexter. Jag har för det mest följt deras modell. De centrala punkterna introducerar jag härnäst (Graneheim & Lundman 2004 via internetkälla 5).

- Hela texten (analysenheten) läses igenom upprepade gånger för att man ska få en känsla för helheten.
- Meningar eller fraser som innehåller information som är relevant för frågeställningarna plockas ut. Omgivande text måste tas med så sammanhanget kvarstår. Dessa meningar eller fraser kallas meningsbärande enheter.
- De meningsbärande enheterna kondenseras i syfte att korta ned texten men ändå behålla hela innehållet.
- De kondenserade meningsenheterna kodas och grupperas i kategorier som återspeglar det centrala budskapet i intervjuerna. Dessa kategorier utgör det manifesta innehållet.
- Slutligen kan man formulera teman, där det latenta innehållet i intervjuerna framgår.

Jag har börjat med att flera gånger läsa analysenheter som i detta fall är Marklunds böcker *Sprängaren* (1998) och *Livstid* (2007) för att få en helhetsbild. Jag har streckat under eller plockat ut personbeskrivningarna samtidigt som jag har läst romanerna. Sedan har jag skrivit in allt på datorn och efter det har jag grupperat uttrycken jag har hittat i olika kategorier och teman.

Jag har tagit med sex grupper som jag undersöker i min avhandling. Innan jag började läsa böckerna hade jag några idéer om grupper men jag fick nya tankar medan jag läste. Grupperna har jag själv funnit och tagit med. Enligt Graneheim och Lundman (2004: 110) finns det en risk att ta med för stora eller för små grupper. Om enheterna är för stora, kan det hända att grupperna innehåller mer än en företeelse. Om enheterna är för små, kan materialet fragmenteras vilket inte är meningen.

Som exempel på grupperna som jag har kommit till är namn (förnamn och smeknamn), biologiska faktorer som ålder och kön och personliga egenskaper som utseende och klädsel. Jag analyserar också Annikas kroppsspråk och fysiska reaktioner samt hennes psykiska egenskaper, d.v.s. känslor, moderlighet och yrkesmässighet. Därtill tar jag upp som en egen grupp några exempel som jag tycker är relevanta men som inte passar in i ovannämnda grupper. Jag ger exempel i min analysdel ur båda böckerna och exemplen är löpande numrerade.

Jag studerar huvudpersonens egna tankar om sig själv och andra människors tankar om henne. Dessutom tar jag med berättarens beskrivningar av huvudpersonen. Jag analyserar alla dessa var för sig, d.v.s. jag förklarar vem det är som beskriver i varje exempel på beskrivningarna.

Även om jag har excerperat beskrivningar ur böckerna i sin helhet, kommer jag inte att i min avhandling använda alla beskrivningar som jag har hittat. Jag tar fram de lämpligaste och mest typiska beskrivningarna. Jag berättar någonting allmänt också om varje kategori innan jag ger exemplen.

1.4.2 Diskursanalys

Diskursanalys är en forskningsstrategi som handlar om språkanvändningen i olika kommunikationssituationer. Med diskursanalys kan undersökas hur språket blir betydelsefullt och enhetligt i olika textuella, sociala och psykologiska kontexter (Cook 1989). Grundtanken i diskursanalysen är att en företeelse som utforskas kan få olika betydelser i olika situationer och med olika människor, d.v.s. i olika kontexter. Målet med diskursanalysen är att analysera och förklara dessa olika betydelser. Med andra ord är målet en tolkning som baserar sig på en systematisk specificering. (Internetkälla 3.)

Diskursanalysen är undersökningen om diskurser som innebär både talat och skrivet språk, men också bilder och icke-verbala kommunikationer (Fairclough 1992). Texterna kan vara monologiska eller dialogiska och de kan omfatta allt från ett ord till en bok (Karlsson 1998: 239). Diskursanalysen försöker inte göra kontexter ”rena” utan undersöker dem som de är. Det betyder att situationer undersöks som de är och till exempel i intervjuar minimeras inte störningar, utan situationen återges just som den är. (Jokinen m.fl. 2000: 29–30.)

De centrala begreppen inom diskursanalysen är olika former av språk såsom diskussion, argumentering, narrativ berättelse och tal. Diskursanalysen försöker identifiera dessa former och visa betydelser de innehåller. Olika betydelser och tolkningar kan upptäckas på grund av kontexten. (Karlsson 1998: 239–240.)

Med hjälp av diskursanalysen tolkar jag beskrivningar i *Sprängaren* (1998) och i *Livstid* (2007). Jag försöker hitta olika möjligheter för vad författarinnan har menat om det finns rum för tolkning. Jag tror inte att det finns rum för diskursanalysen i alla beskrivningar men vid behov använder jag den.

2 Personbeskrivning

I det här kapitlet berättar jag om en fiktiv person (se 2.1) i litteraturen och hur han eller hon beskrivs. Jag redogör för teorin om personbeskrivning som delas in i en direkt och en indirekt karaktärisering (se 2.4.1 och 2.4.2). Jag redogör också för skillnader mellan huvudperson och biperson samt berättar om platta och runda personer (se 2.2) i litteraturen. Denotativa och konnotativa koder (se 2.3) behandlar jag också för de koderna kommer jag att använda i min analysdel.

Enligt Rimmon-Kenan (1991: 9–10) finns det tre olika aspekter i episk litteratur. Den första aspekten är en berättelse. Den hänvisar till handlingen och de människor som är med i handlingen. Den andra aspekten är en texthelhet som är antingen skriven eller talad, d.v.s. texten är den som vi läser. Den tredje aspekten är anföring som kan vara verklig eller fiktiv.

En karaktär är ett av grundelementen i en berättande text. Redan på Aristoteles tid utforskades de fiktiva karaktärerna i poetiken. Då granskades karaktärers drag och handlingen i tragedierna. (Käkelä-Puumala 2001: 245.) Undersökningen av berättelsens handling har utvecklats mycket i den nuvarande poetiken (Rimmon-Kenan 1991: 40).

När personbeskrivningen studeras i ett färdigt verk, kan man granska den litterära karaktären som summan av alla beskrivningar och yttringar. Figurens inre förvandlas till verklighet för läsaren genom figurens tankar, handlingar och yttranden i direkta repliker. Figurens yttre beskrivs genom de andra figurenas eller författarens kommentarer och beskrivningar. (Nordman 1981: 103.)

2.1 Fiktiv person

”Vad talar vi om när vi talar om karaktärer?” Det frågar Käkelä-Puumala i *Kirjallisuuden peruskäsitteitä* (2001: 241). Det självklara svaret är att karaktärerna är människor som beskrivs i litteraturen. Det finns ett par problem med svaret i alla fall.

För det första finns det många karaktärer i litteraturen som inte är människor, till exempel djur och fantasifigurer, och karaktärer som liknar människor bara delvis, till exempel en formation av en människa och en maskin. För det andra kan man tala om karaktärerna på samma sätt som man talar om levande människor men egentligen hänvisas det till en serie bokstäver och kapitel i texten. Karaktären eller den fiktiva personen är inte en levande människa. Det är en figur eller en bild av en levande människa som i alla fall representerar en levande människa. (Käkelä-Puumala 2001: 241.) Forster (1927/1949: 63) fastställer att karaktärerna skulle kunna komma ut ur boken och sätta sig här i rummet.

I en berättande text, till exempel i en roman, ingår det karaktärer eller personer. Karaktärerna delas vanligtvis in i huvudpersoner och bipersoner (Hosiaislouma 2003: 303). Dessutom ingår det oftast också ett kollektiv i berättelsen. De nämnda karaktärerna utför handlingen, för den vidare och är på några sätt utsatta för den. (Liljestrand 1993: 145.) De viktigaste karaktärsdragen för en figur är de fysiska, de sociala och de känslomässiga karaktärsdragen. De fysiska innehåller till exempel figurens längd, vikt, hår och färg på ögonen. De sociala innehåller status och platsen i samhället. De känslomässiga innehåller det inre livet, d.v.s. känslor; hur skulle figuren agera i vissa situationer? (Ballon 2003: 23–25.)

Vanligtvis förekommer det en eller flera huvudpersoner i en berättelse. Den centrala personen och den viktigaste personen i en bok eller i en film kallas för huvudpersonen. Kring huvudpersonen händer oftast handlingen. Huvudpersonen kan också kallas för protagonisten. Termen kommer från den grekiska scenkonsten där protagonisten var den första och ledande figuren på scenen. Huvudpersonen är oftast också en hjältefigur i berättelsen. (Hosiaislouma 2003: 745.) Enligt Arvas (2009: 60) finns det normalt två typer av hjältefigurer: en hjälte som har exceptionella kunskaper som läsaren kan beundra och en hjälte som är ”en av oss”, en vanlig medborgare som läsaren kan identifiera sig med.

Huvudpersonen borde ha ett mål, en vilja eller ett syfte som hon eller han borde nå genom berättelsen. Huvudpersonen borde också uppleva en känslomässig utveckling innan berättelsen slutar. (Ballon 2003: 21.)

Bipersonerna har mindre roller i en bok eller i en film men de har nästan alltid någon slags kontakt med eller relation till huvudpersonen. Ballon (2003: 21) konstaterar att man aldrig borde skapa en karaktär som inte relaterar eller är i kontakt med huvudpersonens mål. Bipersonerna speglar oftast huvudpersonen på något sätt och avslöjar några karaktärsdrag hos huvudpersonen.

Personbeskrivningen är en viktig del i litteraturforskningen och den används mycket i recensioner. Den fiktiva personen kan delas i två delar, som är ett yttre och ett inre. Det yttre innehåller allt som genast kan läsas i texten, d.v.s. all information som har att göra med den fiktiva personen, till exempel *han går in i butiken*. Det inre innehåller den fiktiva personens psykologiska motivation, d.v.s. känslor, önskemål och lust som styr och förklarar handlingen, till exempel någon situation där personen reagerar på ett visst sätt på grund av det förflutna. Det inre tycks vara värdefullare än det yttre därför att det inre avgör karaktäriseringens ”trovärdighet”. (Käkelä-Puumala 2001: 245–246.)

2.2 Platta och runda personer

E.M. Forster har i sin bok *Aspects of the Novel* (1927/1949: 65) delat karaktärerna i litteratur i platta (eng. flat) och runda (eng. round) personer. De platta personerna är utformade bara på en idé eller ett karaktärsdrag. De kan också kallas för karikatyrer. De platta utvecklas inte genom berättelsen utan de förblir endimensionella och konstanta (Käkelä-Puumala 2001: 247).

De platta personerna är lätta för läsaren att notera när de kommer in i berättelsen. De platta är också lätta för författaren att använda för de behöver aldrig presenteras på nytt, de rymmer aldrig och de behöver inte utvecklingen i berättelsen. De platta är lätta att komma ihåg för läsaren för de utvecklas inte och det ses som en fördel för de platta karaktärerna. (Forster 1927/1949: 66–67.)

Forster (1927/1949) behandlar inte de runda personerna på samma sätt som de platta. I alla fall kan det sägas att de runda personerna är mångsidiga till karaktär och de kan sägas vara motsatser till de platta. De kan inte sammanfattas i en mening för de har

många karaktärsdrag. En rund person utvecklar sig genom berättelsen och har karaktärsdrag som liknar människan. (Forster 1927/1949: 67.) Den runda personen kan överraska läsaren på ett trovärdigt sätt. Om figuren aldrig överraskar, är den en platt. Om figuren försöker överraska men inte är trovärdig, är den en platt som försöker vara en rund. (Forster 1927/1949: 75.)

2.3 Denotativa och konnotativa koder

Aleid Fokkema har i sin bok *Postmodern Characters* (1991: 74) presenterat koder som litterära figurer bygger på. Koderna kallas för denotativa och konnotativa. Enligt dessa koder tolkar läsaren figurerna.

De denotativa koderna är egennamnet och pronomen som hänvisar till figuren. I de indoeuropeiska språken berättar pronomen också figurens kön. Egennamnets funktion är att ge identiteten åt figuren som de andra karaktärsdragen senare kompletterar. (Fokkema 1991: 57.)

De konnotativa koderna är delade i fem grupper som inverkar på läsarens tolkningar om figuren och dess karaktärsdrag.

1. Den logiska koden förutsätter att figuren uppfyller vissa logiska villkor, till exempel att vara existerande eller icke-existerande eller att vara mänsklig eller omänsklig. Figuren kan inte samtidigt ha två motsatta karaktärsdrag. Till exempel kan figuren inte samtidigt vara en man och en hund.
2. Den biologiska koden förutsätter att figuren är levande, biologisk varelse. Härkomsten och föräldrarna är kända eller åtminstone kan de förmodas vara det.
3. Den psykologiska koden kräver att figuren har ett inre liv, känslor och önskemål, som motiverar dess beteende.
4. Den sociala koden kräver figurens delaktighet i något samhälle och att figuren har en viss position i det. Till denna kod hör bland andra yrke, bostad, förmögenhet, ras och samhällsklass.

5. Koden om metafor och metonymi förutsätter att figurens utseende går att beskriva och att yttre egenskaper och egennamnet berättar någonting om figurens karaktärsdrag. (Fokkema 1991: 74–75.)

Käkelä-Puumala (2001: 258) kritiserar Fokkemas modell för att listan på koderna är en så kallad shoppinglist som analyserar bara de karaktärsdrag som undersökare redan själv kan komma på. De individuella skillnaderna i olika böcker försvinner om samma modell används i alla böcker.

2.4 Karaktärisering

Den fiktiva personen kan beskrivas som ett nätverk av karaktärsdrag. Karaktärsdragen kan yttra sig som sådana i texten eller inte alls. För att få en helhetsbild av den fiktiva personens karaktärsdrag måste man samla personindikatorer som finns utspridda i texten. Man måste också dra sina egna slutsatser av dessa personindikatorer. (Rimmon-Kenan 1991: 77.)

De två huvudtyperna i en personbeskrivning är en direkt och en indirekt karaktärisering (Rimmon-Kenan 1991: 77). De behandlas i de följande avsnitten och teorin går djupare in i karaktäriseringen.

2.4.1 Direkt karaktärisering

Personerna i en roman kan definieras genom den direkta karaktäriseringen. Den direkta karaktäriseringen betyder att i texten beskrivs någonting med hjälp av ett adjektiv, ett abstrakt substantiv, en annan typ av substantiv eller med ett annat ord ur andra ordklasser. (Rimmon-Kenan 1991: 77–78.) Med den direkta karaktäriseringen behöver man inte läsa mellan raderna utan man kan läsa allt i texten.

I den äldre litteraturen var den direkta karaktäriseringen vanligare för att läsarens inställning till texten gick att reglera och den direkta karaktäriseringen var enklare för läsaren att förstå. Nuförtiden betonas läsarens eget tänkande och aktiva roll och den direkta karaktäriseringens sätt att generalisera och klassificera får kritik. (Rimmon-Kenan 1991: 79.)

2.4.2 Indirekt karaktärisering

Den andra typen att definiera personerna i en roman är den indirekta karaktäriseringen. Det betyder att karaktärsdrag inte nämns utan det visas eller åskådliggörs på något annat sätt. Sådana sätt är till exempel handlingar, tal, yttre egenskaper och omgivning. (Rimmon-Kenan 1991: 79–86.)

Författare kan visa personens karaktärsdrag med enstaka och vanliga handlingar. Båda handlingarna hör till följande tre kategorier. Handlingen är något som personen gör, till exempel Annika skriver artiklar i Kvällspressen. Försummelse är handlingen som personen borde göra men som hon inte gör. Annika borde till exempel diskutera skilsmässan med sin make men det gör hon inte. Avsikter är planen som aldrig kommit till utförande, till exempel att Annika planerar att byta jobb men det kommer aldrig till utförande. De enstaka handlingarna leder ofta till en vändpunkt och de vanliga handlingarna berättar om personens oföränderlighet. Det betyder också att personen fastnar i sina gamla vanor även om de inte längre är lämpliga i dagsläget. (Rimmon-Kenan 1991: 79–80.)

Ett eller flera karaktärsdrag kan komma fram ur personens tal genom ett innehåll eller en pratform. Personen kan diskutera högt i konversation eller tala tyst för sig själv. Föremålet för diskussionen och själva talaren kan karaktäriseras av det som personen säger om en annan person. Talet kan avslöja personens ursprung, hemort, samhällsklass och yrke. Stilen att prata avslöjar inte bara de sociala egenskaperna utan också de individuella. (Rimmon-Kenan 1991: 82–84.)

I litteraturen har det också använts personens yttre egenskaper för att skildra en person i sin helhet fastän ett direkt samband mellan utseende och personlighet inte existerar. Då är det viktigt att hålla isär de egenskaper som personen inte kan göra någonting åt, till exempel längden och färgen på ögonen och de egenskaper som personen kan påverka, till exempel frisyren och klädseln. (Rimmon-Kenan 1991: 84–85.)

Personens omgivning avslöjar också karaktärsdrag. Sådana är rum, hus, gator och städer. Det finns också en mänsklig omgivning som utgörs av familjen och samhällsklassen. (Rimmon-Kenan 1991: 86.)

Ett sätt som kan indirekt tänkas beskriva personen är det analoga landskapet. Till exempel om personen är beklämd, kan hans/hennes bostad beskrivas som en försummelse för han/hon orkar inte ta hand om bostaden. Landskapet kan beskriva personens karaktärsdrag eller dess stämning. (Rimmon-Kenan 1991: 89–90.)

3 Berättaren

I nästan alla berättelser finns det en eller flera berättare. Berättaren är en röst som berättar eller som förväntas berätta en viss berättelse. (Hosiaislouma 2003: 411.) Med hjälp av berättaren kan författaren till exempel variera aspekten i texten (Liljestrand 1993: 146). Jag tar här upp tre olika berättare även om det också finns många andra (se till exempel Hosiaislouma 2003: 413).

De vanligaste berättarna är en jagberättare, en allvetande berättare och en utomstående berättare (Internetkälla 1). Olika berättare kan också kombineras (Liljestrand 1993: 146) och olika berättare kan stå på samma nivå i berättelsen eller stå i en hierarkisk ordning (Hosiaislouma 2003: 411).

Det varierar hur märkbar och pålitlig berättaren är. Å ena sidan kan berättaren vara helt osynlig vilket betyder att han berättar till exempel en dialog mellan personer precis som den är. Å andra sidan kan berättaren vara påflugan och då visar han sina egna subjektiva

kommentarer om handlingen och personerna som han berättar om. (Hosiaislouma 2003: 411–412.) En opålitlig berättare skildrar handlingen felaktigt, partiskt eller fördomsfullt. Synen på handlingen skiljer sig klart från läsarens syn. En sådan berättare kan vara en patologisk lögnare eller på något annat sätt moraliskt opålitlig. (Hosiaislouma 2003: 210.)

3.1 Jagberättaren

Det effektivaste sättet att berätta är jagberättare. Enligt Liljestränd (1993: 146) kan författaren öka trovärdigheten med jagberättaren men informationen med den är begränsad. Jagberättaren ser världen med sina egna ögon och kan se allt bara ur en synvinkel. Han vet inte andra människors tankar och känslor utan kan bara gissa dem. (Internetkälla 12.) Vanligen är jagberättaren huvudpersonen och handlingen berättas genom hans erfarenhet, tankar och observationer. Jagberättaren kan dra sina slutsatser bara genom de andra personernas tal, ansiktsuttryck, gester och uppträdande. (Hosiaislouma 2003: 412.)

Sakkommentarer och personliga reflexioner kan tilläggas samt ironiska och emotionella uttryck kan användas med jagberättaren. Dessa bidrar till att läsaren kan känna författarens närvaro. (Liljestränd 1993: 146.)

Ett exempel på en jagberättare kommer från mitt material *Livstid* (Marklund 2007: 79). ”Jag var en god sprinter en gång i världen. Lång distansare också förresten, jag sprang ifrån Sven...”

3.2 Den allvetande berättaren

Den allvetande berättaren berättar och vet allt. Han vet och känner människornas uttalade tankar, motiv, känslor och deras förflutna. (Internetkälla 6 och Hosiaislouma

2003: 412.) Denna berättare kan beskriva och observera allt utifrån och objektivt och kan även berätta om handlingar som samtidigt sker på olika håll. Detta är möjligt bara med den allvetande berättaren. (Liljestrand 1993: 146 och Hosiaislouma 2003: 412.) Om den allvetande berättaren vill, kan han också förutse kommande händelser trots att personerna i berättelsen inte vet någonting om dem (Internetkälla 6).

Ett exempel på den allvetande berättaren kommer från mitt material *Livstid* (Marklund 2007: 43). ”Hon var svimfärdig när hon snubblade in i foajén.”

3.3 Den utomstående berättaren

Berättaren kan också vara en utomstående berättare. Han är inte med i handlingen utan beskriver den utifrån. Han vet inte vad personerna i boken känner eller tänker i handlingen. Han kan dra sina egna slutsatser om karaktärerna trots att han inte säkert vet utan bara gissar. (Internetkälla 18.) Normalt berättar den utomstående berättaren handlingen i tredje person men kan ibland kommentera handlingen också i jagform (Hosiaislouma 2003: 412).

Ett exempel på den utomstående berättaren kommer från mitt material *Livstid* (Marklund 2007: 152). ”Hon kastade sig ut ur bilen med en gammal Kvällspressen som skydd över huvudet...”

4 Personbeskrivningen i *Sprängaren*

I det här kapitlet studerar jag först personbeskrivningen i Liza Marklunds *Sprängaren* (1998). Jag tar reda på hurdan Annika Bengtzon är. Jag har grupperat beskrivningarna av Annika i sju grupper som jag tidigare har presenterat och de grupperna behandlar jag

separat. Jag börjar med Annikas yttre egenskaper och fortsätter med hennes inre egenskaper. Exempelen är ur romanen.

4.1 Namn, ålder och kön

Först studerar jag Annikas namn, ålder och kön. Jag analyserar förnamn, efternamn och smeknamn. Åldern är en klar helhet som inte lämnar mycket rum för tolkningen. Jag ger också exempel på olika beskrivningar som ges av Annikas kön.

Enligt Fokkema (1991: 74) hör egennamn och pronomen till de denotativa koder som figuren bygger på. Dessa kommer tydligt fram i exempel. Fokkema (1991: 74–75) har också behandlat de konnotativa koderna och den logiska koden passar bra i den här gruppen. Till exempel betyder den logiska koden att figuren är antingen existerande eller icke-existerande och antingen mänsklig eller omänsklig. Figuren kan inte samtidigt ha två motsatta karaktärsdrag. Mina exempel visar att Annika är en existerande och mänsklig figur som heter Annika Bengtzon och är en kvinna.

I början av boken kommer det inte genast fram vad huvudpersonen heter. Hon ringer till taxiväxeln men säger bara sitt efternamn, Bengtzon. Enligt pronomenet *hon* kan könet läsas ut och förnamnet kommer fram på sidan 16. Författaren ger ofta namnet på den fiktiva personen i början av boken och kring namnet börjar författaren samla ihop karaktärsdrag och bygga upp någon slags helhet. Som jämförelse kan det nämnas att i filmer samlas det karaktärsdrag kring utseende för det är det första som en åskådare ser. (Tonteri 2003: 13–14.)

Ex. 1   Mitt namn är Annika Bengtzon och jag ringer från tidningen
Kvällspressen. (92)

I exempel 1 presenterar Annika sig själv klart och tydligt. I exemplet kommer det fram att huvudpersonen heter *Annika Bengtzon*. Det har kommit fram tidigare i boken men detta exempel är enligt min åsikt det tydligaste. Namnet berättar för läsaren att det är

frågan om en kvinna. I Sverige kan bara en kvinna kallas för Annika. Efternamnet *Bengtson* kräver inte enligt min åsikt en större tolkning. Bengtson är Annikas flicknamn och hon har inte tagit sin makes efternamn efter bröllopet. Det kommer också fram i exemplet att Annika arbetar på *tidningen Kvällspressen*. Arbetsuppgiften kommer inte fram i detta exempel. Beskrivningarna är direkta eftersom de inte lämnar rum för tolkningar; hon heter *Annika Bengtson* och jobbar på *Kvällspressen*.

Ex. 2   Snälla rara Ankan... (226)

I exempel 2 kallar Annikas goda väninna Anne Snapphane Annika för *Ankan*. Det är hennes enda smeknamn som kommer fram i romanen *Sprängaren* (1998). Smeknamnet grundar sig på namnet Annika men kan också ha en hänvisning till ett djur, en anka. Enligt *Svenskt språkbruk* (2003) är det möjligt att ”någon vaggas som en anka” eller att ”någon går som en anka”. Smeknamnet kan hänvisa till Annikas sätt att promenera, hon har kanske en vaggande gång. Beskrivningen är både direkt och indirekt; smeknamnet sägs direkt, men tolkningar som kan göras av smeknamnet gör beskrivningen indirekt.

Ex. 3   –En journalist, från Kvällspressen. Kvinna. Minns inte vad hon hette.
(60)

I exempel 3 sägs det direkt att Annika är en *kvinna*. Enligt detta exempel finns det inte någon plats för tolkning om Annikas kön. Annikas yrke kommer klart och direkt fram; hon är *en journalist*. Personen som här pratar om Annika är en kanslichef som har svarat i telefonen när Annika ringde. Kanslichefen berättar för sin arbetskamrat om samtalet och säger att hon inte kommer ihåg Annikas namn, bara yrket och könet. Beskrivningarna är direkta.

Ex. 4   Hon kunde vara drygt trettio år, ungefär som Annika. (208)

I exempel 4 beskrivs Annikas ålder. Annika noterade en kvinna, Beata Ekesjö, och drog några slutsatser om henne genom den allvetande berättaren. Det sägs inte exakt hur

gammal Beata eller Annika är utan beskrivningen är *drygt trettio år*. Att Annika själv är den som tänker i exemplet kan informationen om Annikas ålder anses säker. Beskrivningen är både direkt och indirekt för det lämnar rum för läsaren att dra sin egen slutsats om den exakta åldern.

Själv tycker jag utifrån exemplet 4 att Annika är 31–34 år gammal. Jag tror att *drygt* berättar att hon inte är jämnt 30 år utan över det och jag tror att om hon var 35 år eller äldre, skulle det beskrivas exaktare än *drygt trettio år* och kanske med hänvisning till fyrtio år.

- Ex. 5   Visserligen blev folk förbannade på varandra varenda dag på tidningen, men hon var tjejt och nu som chef och fick vara beredd på att grillas. (46)
- Ex. 6   Sedan två månader tillbaka var Annika kriminalredaktionens chef, hon hade haft rummet lika länge. (37)

I exempel 5 beskrivs Annika som en *tjejt* och som en *chef*. *Tjejt* hänvisar direkt till hennes kön. Enligt *Svenskt språkbruk* (2003) är *tjejt* ett vardagligt uttryck för en flicka. Att Annika kallas för *tjejt* av den allvetande berättaren kan tolkas som underskattning eftersom hon i alla fall arbetar som *chef*. Beskrivningen är direkt. *Chef* hänvisar däremot till Annikas yrke. Hon är journalist men enligt detta exempel är hon också *chef*.

I exempel 6 berättas det av den utomstående berättaren att Annika är *kriminalredaktionens chef*. Det har hon varit i *två månader*. Beskrivningarna i exempel 6 är direkta och behöver inte någon större tolkning.

- Ex. 7   Det var människan från igår kväll, bruden från Kvällspressen. (168)
- Ex. 8   –Det är fittjäveln, eller hur? (316)

Exempel 7 och 8 hänvisar till Annikas skepnad och kön. I exempel 7 beskrivs Annika som *människan* och *bruden*. *Människan* säger direkt att Annikas karaktär är en levande människa och läsaren behöver inte gissa om hennes karaktär skulle kunna vara någonting annat än en människa. Detta uppfyller också Fokkemas (1991: 74–76) logiska kod. Koden kräver att figuren kan sägas vara existerande och mänsklig. *Bruden*

betyder en flicka eller en kvinna och är därför en direkt beskrivning av Annikas kön. Berättaren i exemplet är den utomstående berättaren, men tanken bakom beskrivningen är Helena Starkes, en människa som Annika intervjuar några gånger i boken.

I exempel 8 kallar en av Annikas underställda, Nils Langeby, henne för *fittjäveln*. Benämningen är enligt min åsikt väldigt vulgär och kan ses som skällsord men hänvisar till en kvinna på grund av *fitt*. Beskrivningen visar att Langeby inte har respekt för Annika eftersom han kallar henne med ett sådant ord. *Jäveln* kan hänvisa till en man eller till en kvinna men *fitt* i exemplet är det som utgör den direkta hänvisningen till Annikas kön.

4.2 Klädsel och utseende

Annikas klädsel och utseende beskrivs i *Sprängaren* (1998) av Liza Marklund och i det här avsnittet inriktar jag mig på dessa beskrivningar. Hur har Annikas yttre karaktär och egenskaper beskrivits och hurdan bild får läsaren av Annika enligt de exempel som jag har valt?

Koden om metafor och metonymi som Fokkema (1991: 75–76) har behandlat kommer fram i den här gruppen. Annikas utseende är möjligt att beskriva och de yttre egenskaperna berättar någonting om figurens karaktärsdrag.

Ex. 9   Hon mötte sitt eget ansikte i spegeln, det var inte kul. Hon hade inte orkat tvätta håret på morgonen utan istället satt upp det med ett spänne i nacken. Nu låg det platt och stripigt över skallen, delade på sig i bruna fåror. Hon hade mörka ringar under ögonen och lätta, röda utslag av stress på kinderna. (153–154)

Exempel 9 visar att Annikas utseende inte är särskilt härligt. Hon ser *sitt eget ansikte i spegeln* och tycker inte om bilden hon ser. Hon har *inte orkat tvätta håret på morgonen* och nu ligger *det platt och stripigt över skallen*. Hon har *bruna fåror* i ansiktet vilket är en negativ beskrivning. Hon har *mörka ringar under ögonen* samt *lätta, röda utslag av stress på kinderna*. Läsaren får en tråkig och obehaglig bild av Annikas utseende med

dessa direkta beskrivningar av den allvetande berättaren. Annika kan vara fysiskt så trött att hon inte orkar satsa på sitt utseende. Annika kan inte ses som en vacker kvinna efter de här beskrivningarna utan läsaren kan identifiera sig med Annikas ovårdade utseende.

Ex. 10   Hon kände sig julig och drog på sig en röd trikåtopp, röd kavaj och svarta byxor. (199)

I exempel 10 beskrivs Annikas kläder. Annika är på juligt humör och klär sig i *en röd trikåtopp, röd kavaj och svarta byxor*. Om en människa väljer att klä sig i rött och känner sig julig, betyder det att hon har känslor för julen. Hon är en människa som tycker om julen och det visar hon med sina röda kläder. Enligt detta exempel kan Annika ses som en julmänniska. Med dessa kläder finns det inte någonting annat speciellt eller originellt utan de låter som helt vanliga kläder. Beskrivningarna av Annikas kläder är direkta och skildras av den allvetande berättaren.

Ex. 11   Hon drog av sig halsduk, handskar och kappa och slängde kläderna och bagen på stolen bredvid. (241)

I exempel 11 har Annika klätt på sig *halsduk, handskar och kappa* som hon i exemplet klär av sig. Hon har faktiskt klätt allt på sig för vädrets skull. Hon vill inte förkyla sig utan har valt sina kläder för att inte frysa. Fast Annikas utseende ofta är slarvigt, kan det dras en slutsats att hon i alla fall tänker på hur hon klär sig. Om det är kallt, tycks hon ha varma kläder på sig. Annika har också *bagen* med sig. Beskrivningarna ges av den utomstående berättaren och de är direkta.

Ex. 12   Kvinnan som reflekterades i sovrummets munblåsta fönsterglas såg ut att vara hundra år. (79)

I exempel 12 *reflekterades Annika i sovrummets munblåsta fönsterglas*. Det sägs att hon *såg ut att vara hundra år*. Det beskriver inte hennes ålder utan utseende. Beskrivningen ges av den utomstående berättaren men den kan ses som Annikas egna

tankar. Bilden som Annika ser i fönsterglasat är hennes egen bild och hon tycker att det i glaset syns en gammal kvinna. Orsaker till det här kan vara sömnlöshet och fysisk trötthet. Det är morgon och Annika har inte sovit gott eller tillräckligt och därför ser hon ut som en hundraårig kvinna. Beskrivningen är både direkt och indirekt för det finns en möjlighet att tolka orsaker till hennes utseende.

4.3 Kroppsspråk och fysiska reaktioner

Kroppsspråk i texter visar för läsaren någonting mer än vad som är sagt. Det innehåller bland andra uttryck i ansiktet, kroppshållning, ögonkontakt och handgester. Kroppsrörelser sådana som axelryckning, att knacka med fingrar eller fötter, att pressa ihop läpparna eller att korsarmarna tätt speglar karaktärens känslor. Dessa icke-verbala budskap är effektivare än orden. För läsaren är det meningsfullare att visa än direkt säga att någon till exempel är arg. Det finns en viss skillnad mellan dessa två beskrivningar: ”hon är arg” och ”hon stod med korsade armar och tog en tallrik på bordet och kastade den på golvet”. I det första beskrivs det direkt att någon är arg, i det andra beskrivs det indirekt och det är meningsfullare för läsaren. (Ballon 2003: 221.)

Annika är en människa som lätt får fysiska reaktioner när någonting händer. Hennes kroppsspråk ger läsaren en bild av henne och slutsatserna är lättare att dras på grund av beskrivningarna av hennes kroppsspråk och fysiska reaktioner. Läsaren kan också identifiera sig med Annika därför att man vet om de fysiska reaktionerna. I det här avsnittet analyserar jag Annika på dessa punkter.

Ex. 13   Hon hade ont i benen, det fick hon alltid när hon blev för trött. En snabb promenad var bästa medicinen, då skulle hon slippa ta en värktablett när hon kom hem. (69–70)

I exempel 13 har Annika *ont i benen* och hon vet att det är på grund av tröttheten: *det fick hon alltid när hon blev för trött*. Hon vill *slippa ta en värktablett* och därför tar hon *en snabb promenad* hem. Situationen är bekant för Annika eftersom hon vet vad hon

måste göra för att stoppa värken. Hon är inte en människa som gärna tar tabletter utan försöker hitta hjälpen någon annanstans. Beskrivningen är direkt och berättaren är den allvetande berättaren.

Ex. 14   Annika stelnade, kände skräcken komma som ett slag i magen och ett brus i pannan. (145)

I exempel 14 känner Annika några fysiska reaktioner. Att *Annika stelnade* betyder att hon inte kan rubba sig från sin plats. Annika *kände skräcken komma som ett slag i magen och ett brus i pannan*. Hon har fysiska reaktioner i sin mage och i sin panna på grund av *skräcken*. Hon är i en negativ situation och hon blir skrämmd vilket leder till de fysiska reaktionerna. Berättaren är den allvetande berättaren som vet hur Annika känner inom sig och beskrivningarna är direkta.

Enligt Forsters (1927/1949: 67) teori om platta och runda personer representerar Annika den runda typen som exempel 13 och 14 visar. Annika har utvecklats som människa för hon känner sin kropps funktioner och vet vad som är den bästa medicinen för henne när det värker. Hon har lärt sig att besluta vad hon behöver göra i en viss situation. Det förekommer också situationer där hon inte vet vad hon borde göra men i allmänhet, som en vuxen människa känner hon sina reaktioner.

Ex. 15   Hon märkte att hon skakade lite, konfrontationer var alltid lika obehagliga. (149)

I exempel 15 kommer Annika att om en stund ha en diskussion med sin arbetskamrat Eva-Britt Qvist som inte är någon god arbetskamrat till Annika. Eva-Britt är en av dem som ifrågasätter Annikas ställning som chef. Annika vet att konfrontationen med Eva-Britt inte är trevlig och därför *märkte hon att hon skakade lite*. I allmänhet tänker Annika att *konfrontationer var alltid lika obehagliga* och hon njuter inte av dem. Den allvetande berättaren skildrar Annika direkt i detta exempel.

- Ex. 16   Hon la ner huvudet och kände paniken komma krypande. (341)
- Ex. 17   Annika kände att hon började andas fortare, hon kunde inte hålla paniken under kontroll. (363)

I exempel 16 och 17 har Beata Ekesjö tagit Annika till fånga. Annika är bunden och hon känner *paniken komma krypande*. Paniken kan ses som en fysisk reaktion men också som en psykisk. De fysiska reaktionerna kan vara att andas snabbt och hårt, blodtrycket stiger, man får ont i magen och även diarré. I det första exemplet 16 kommer paniken och i det andra exemplet 17 har Annika den över sig. Hon kan *inte hålla paniken under kontroll* och hon får fysiska reaktioner som att hon *andas fortare*. Dessa direkta beskrivningar berättas av den allvetande berättaren.

- Ex. 18   Skräcken gjorde hennes mun alldeles torr. (363)
- Ex. 19   Annikas hjärta slog så det ekade i hennes huvud. Hon darrade i hela kroppen. (396)

Att Annika är skrämmd och får fysiska reaktioner visas i exempel 18 av den allvetande berättaren. *Hennes mun är alldeles torr* på grund av *skräcken*. Man kan inte själv påverka de funktioner som det autonoma nervsystemet börjar göra när kroppen reagerar. Om man ser eller hör en spännande eller en skrämmande situation, kan det leda till fysiska reaktioner. (Vauhkonen & Holmström 2005: 382.) Det har här hänt Annika. Beskrivningen är direkt.

I exempel 19 har Annika fortfarande fysiska reaktioner på grund av paniken. *Annikas hjärta slog så det ekade i hennes huvud*. När hjärtat slår hårt, betyder det att pulsen har stigit och att Annika kan höra sina hjärtslag i huvudet. Det kan dras den slutsatsen att situationen och platsen där Annika befinner sig är tyst och avlägsen för att hon kan känna och höra sina hjärtslag. När en människa är skrämmd, rörs ens sinnen. I exemplet *darrade Annika i hela kroppen*. Det kan bero på anspänningen eller lidandet (Vauhkonen & Holmström 2005: 661). Beskrivningarna är direkta och berättas av den allvetande berättaren.

Ex. 20 Samtliga personer i rummet, Annika inkluderad, hälsade och satte sig rakare i stolar och soffor. (38)

Exempel 20 innehåller en direkt beskrivning av Annikas kroppsspråk. Hon är i ett rum med sina kollegor och redaktionschefen kommer in i rummet. Då hälsar alla på honom och sätter *sig rakare i stolar och soffor*. Exemplet visar att Annika vill skärpa sig och se formellare ut när chefen är med. Hon vill inte ligga på soffan utan sitta rätt upp och bete sig fint.

4.4 Känslor

Om karaktären inte har känslor, blir det kvar bara de tomma skalorna och berättelsen blir ytlig. När karaktärerna visar känslor i berättelsen, blir läsaren inkluderad i berättelsen och kan identifiera sig med karaktärerna. (Ballon 2003: 104.) Enligt Ballon (2003: 106) kan känslorna innehålla allt möjligt från passion, kärlek och glädje till hat, sorg och skräck.

Enligt Fokkema (1991: 75) kräver den psykologiska koden att figuren har ett inre liv, känslor och önskemål och koden uppfylls med den här gruppen. Det kommer fram att Annika har det inre liv som motiverar hennes beteende.

Att Annika är en människa betyder att hon har känslor. Marklund beskriver både positiva och negativa känslor som Annika har. Karaktären går att identifiera genom känslor och det kan göras direkt eller indirekt (Ballon 2003: 113 och 116). Känslorna kan sägas direkt eller visas indirekt och Marklund har beskrivit Annikas känslor både direkt och indirekt i boken.

Ex. 21 Jag har en känsla av att det kommer att hända saker här. (23)

I exempel 21 har Annika *en känsla av att det kommer att hända saker här*. Det säger hon högt till fotografen. Annika deltar i en presskonferens och innan konferensen tänker

hon att någonting speciellt kommer att ske där. Hon har en inre instinkt som hon litar på och som ganska ofta träffar rätt. Beskrivningen är direkt.

Kvinnans instinkt har också förts fram i Arvas bok (2009: 112–113). Män har sällan en sådan instinkt som kvinnorna har. Fast Arvas har undersökt detektiver, anser jag att situationen lätt kan jämföras med Annika även om hon jobbar som journalist. Annika har en förmåga att upptäcka viktiga saker och det behövs eftersom hon jobbar som journalist.

Detta exempel på Annikas inre instinkt visar att Annika är en mångsidig person. Enligt Forsters teori kan hon inte representera den platta personen för att hon har kvinnans instinkt och enligt min åsikt kan en platt person inte ha en sådan. Därför är Annika en rund person. (Forster 1927/1949: 65–67.)

Ex. 22   Satan i helvete att det skulle bli så här, hon skulle ju bara ringa hem för att gulla lite och stilla sitt dåliga samvete. (41)

I exempel 22 berättas det om Annikas känslor och tankar av den allvetande berättaren. Hon har ringt hem *för att gulla lite och stilla sitt dåliga samvete* men samtalet har inte gått på det sätt hon önskade. Efter samtalet svär hon, *satan i helvete*, och tycker att hon nu känner sig ännu värre: det skulle inte ha blivit så där. Annika bekänner i exemplet sitt dåliga samvete för att hon jobbar så mycket och inte är tillsammans med sin familj. Beskrivningen är direkt.

Ballon (2003: 132) har i sin bok behandlat olika slags konflikter som uppträder i romaner. Att Annika har dåligt samvete visar att hon har konflikter med sig själv. Karaktären måste vända sig mot konflikterna för att bli starkare. Om personen antingen lyckas eller missar konflikten, har han eller hon i alla fall utvecklat sig som människa och får handlingsmodeller för framtiden.

Ex. 23 Nu längtade hon hem. (72)

Exempel 23 är ganska klart. Annika *längtade hem*. På grund av att Annika har det svårt på jobbet, saknar hon sitt hem. Hemmet kan ses som en tillflyktsort för Annika, där hon kan vila och vara nära sin familj som ger henne det psykiska skyddet. Beskrivningen är både direkt och indirekt eftersom tolkningar kan göras om orsaker som leder till längtan. Är det bara jobbet som hon vill fly från eller vill hon vara med sin make och sina barn? Eftersom berättaren vet Annikas tankar måste det vara den allvetande berättaren.

Ex. 24 Mardröm, mardröm, hur kunde hon ha haft så fel? [...] Hon hade satt hela sin prestige på att tidningen skulle sköta bevakningen på hennes sätt. Kunde hon verkligen vara kvar som chef efter det här? (187–188)

Några av Annikas negativa känslor visas i exempel 24 av den allvetande berättaren. Hon har haft fel på jobbet. Hon har lett undersökningen av mordet i fel riktning och efter hon har förstått och fått veta det blir hon missmodig. Hon misstror sig själv och känner ett stort misslyckande. Hon undrar om hon kan *vara kvar som chef efter det här*. Situationen är en *mardröm* för henne. Beskrivningarna är direkta.

Ex. 25 Det var förunderligt hur lite som behövdes för att hon skulle få tillbaka livsmodet. Efter en timme på stan, lite pepparkakor och en ordentlig påsättning var hon redo för gamarna igen. (236)

I exempel 25 fastställer Annika direkta orsaker som ger Annika livsmodet tillbaka. Hon har inte känt sig så levnadsglad men har nu fått *tillbaka livsmodet*. Hon har varit *en timme på stan*, ätit *lite pepparkakor* och haft *en ordentlig påsättning* med Thomas och sedan känner hon sig *redo för gamarna igen*. Exemplet visar att Annika snabbt kan övergå från negativa känslor till positiva. Enligt den allvetande berättaren är det *lite som behövdes* för det. En märkbar observation är att det som ger livsmodet tillbaka är små saker. Annika behöver inte en veckas semester i Spanien utan små saker räcker.

Ex. 26   Hon önskade att hon hade haft kraft att engagera sig politiskt. (237)

I exempel 26 syns att Annika har begränsade krafter eftersom hon inte orkar *engagera sig politiskt* fast *hon önskade* det. Hon tycker att hon borde vara intresserad av politik men hennes krafter räcker inte till. Hon är medveten om sina gränser och vet att hon inte har tid och kraft för politik. Att Annika *önskade* i exemplet hänvisar till den allvetande berättaren och beskrivningen är direkt.

Ex. 27   Varför låter jag folk köra med mig? (326)

I exempel 27 undrar Annika ”*Varför låter jag folk köra med mig?*”. Annika är en självständig kvinna och fattar sina egna beslut, men i detta exempel har hon låtit Beata Ekesjö bestämma platsen där Annika borde parkera sin bil. Slutsatsen kan dras att det är möjligt att övertala Annika att göra någonting eftersom hon här flyttar sin bil på Beatas begäran. Annika är beredd att få böter men vill inte parkera långt borta. Annika är färdig att trotsa några allmänna regler. Slutligen flyttar hon sin bil men undrar varför hon gör det på begäran av Beata. Beskrivningen är indirekt och Annika agerar som jagberättare i exemplet.

4.5 Moderlighet

Annika är mamma till två barn, Kalle och Ellen. Kalles och Ellens åldrar sägs inte direkt men läsaren får veta att de går på daghemmet. Vad betyder det för Annika att vara mamma? Hurdan bild ges det i *Sprängaren* (1998) av Annikas moderlighet? Det koncentrerar jag mig på i detta avsnitt.

Arvas (2009: 111) konstaterar att karaktären hon undersöker, Inkeri, inte kan fungera som en aktiv aktör för hon är hustru och mamma. Kommer det samma fram med Annika?

- Ex. 28   Idag hade hon inte träffat barnen på hela dagen. Hon hade inte ringt hem någon mer gång sedan förmiddagen, det blev bara jobbigt. Det kändes oftast okay att jobba på vardagarna, då var alla ungar i hela Sverige på dagis och samvetet vilade. Men en lördag som den här, den sista före jul, då skulle man vara hemma och koka knäck och baka lussebullar. (70)
- Ex. 29   Barnen rusade mot henne i total lycka när hon steg in på daghemmet. Det dåliga samvetet högg henne som en kniv i hjärtat. Så här borde en riktig mamma göra varje dag, eller...? (224)

Exempel 28 berättar om Annikas dåliga samvete när hon jobbar mycket och redan det här exemplet visar att Annika kan fungera som en aktiv aktör fast hon är mamma. Det är *en lördag, den sista före jul*, och Annika har *inte träffat barnen på hela dagen*. Den allvetande berättaren vet att *på vardagarna, då alla ungar i hela Sverige är på dagis*, vilar Annikas samvete men det sker inte nu. Annika tror att hon borde *vara hemma och koka knäck och baka lussebullar*. Dessa direkta beskrivningar visar att Annika vet att hon inte är en perfekt mamma för hon arbetar i stället för att vara hemma med sina barn.

I exempel 29 hämtar Annika sina barn på daghemmet och *barnen rusade mot henne i total lycka*. Det är inte varje dag hon hämtar sina barn och hon tänker: *så här borde en riktig mamma göra varje dag*. Hon ifrågasätter sig själv som mamma för att hon inte finns där för barnen varje dag. Hon känner *en kniv i hjärtat* som är en smärtsam beskrivning av hennes känslor som mamma. *Det dåliga samvetet* kommer fram igen i detta exempel. Beskrivningarna är direkta och de skildras av den allvetande berättaren.

- Ex. 30   Detta var en av de få nackdelarna med att ha barn, de tillgjorda c-skådisar som satte svenskt ljud till Darkwing Duck var mer än hon stod ut med. (78)

I exempel 30 sägs det direkt att enligt Annikas åsikt är det bara *en av de få nackdelarna med att ha barn*. I detta exempel är det *c-skådisar som satte svenskt ljud till Darkwing Duck*. De är *mer än Annika stod ut med*. Annikas barn tittar på tv och Annika har svårigheter att lyssna på serien där det i originalet talas engelska men senare dubbats till svenska. Beskrivningen är direkt och berättas av den allvetande berättaren.

Ex. 31 Aldrig någonsin får någon göra min pojke illa. (80)

Exempel 31 visar att Annika inte låter *någon göra min pojke illa*. Att hon är absolut i fråga om det visar orden *aldrig någonsin*. Hon är beskyddande för sina barn och är inte villig att låta någon skada dem. Meningen kan också tolkas som en hotelse. Annika är en beslutsam mamma och andra får vara beredda att höra av Annika om de skulle skada hennes barn. Beskrivningen är direkt och Annika själv säger det högt ut.

Ex. 32 Den här helgen hade barnen knappt sett skymten av Annika. Han måste erkänna att han blev irriterad när hon jobbade så här mycket. Hon gick in i sitt jobb på ett sätt som inte var riktigt sunt. Blev helt absorberad, allting annat på hela jorden kom i andra hand. Hon tappade tålmodet med barnen, tänkte bara på sina artiklar. (130)

Detta exempel 32 visar för läsaren att Annika arbetar mycket och inte har tid för sina barn. I den första meningen berättas att *den här helgen hade barnen knappt sett skymten av Annika*. Tankarna i exemplet är Annikas makes, Thomas, och de berättas av den allvetande berättaren. Thomas är inte nöjd med att Annika arbetar så mycket: *han måste erkänna att han blev irriterad när hon jobbade så här mycket*. Han blir irriterad för barnens skull och för sin egen skull också. Thomas tycker att hans fru arbetar *på ett sätt som inte var riktigt sunt*. Det låter seriöst att någonting inte är sunt. Det betyder att Annika faktiskt sätter jobbet före familjen och före allt annat i världen, *allting annat på hela jorden kom i andra hand*, åtminstone ibland. Hon orkar inte vara tålmodig med sina barn utan fokuserar bara på sitt jobb. Beskrivningarna är direkta.

Ex. 33 Fast det är ändå barnen som är det viktigaste, det kommer man aldrig ifrån. (226)

I exempel 33 försöker Annika bevisa att barnen är *det viktigaste* för henne. Hennes moderlighet är ibland ifrågasatt men åtminstone tror Annika själv på att barnen kommer framför allt. Annika har två viktiga saker i sitt liv, sina barn och sitt jobb, och hon försöker balansera mellan dem. Här sätter hon sina barn som nummer ett och berättaren

påpekar att *det kommer man aldrig ifrån*. Eftersom Annikas tankar är medvetna, måste berättaren vara den allvetande berättaren och beskrivningen är direkt.

- Ex. 34   ... hon orkade inte ens hämta sina egna barn på dagis i tid. (342)
- Ex. 35   ... för att hans fru, som skulle hämta dem, lät jobbet gå före familjen.
(342)

Annikas make Thomas vet inte i exempel 34 och 35 att Annika mot sin vilja är försvunnen. Annika och Thomas hade bestämt att Annika skulle hämta barnen på dagis men Thomas får veta att hon inte har gjort det. Thomas tankar berättas av den allvetande berättaren. Thomas tänker i exempel 34 att Annika inte ens *orkade hämta sina egna barn på dagis i tid*. Den är en direkt misstanke om Annikas förmåga att vara mamma.

I exempel 35 kommer det igen fram Annikas prioritering mellan familjen och jobbet: *hans fru lät jobbet gå före familjen*. Thomas tankar är säkert äkta men situationen är ovanlig och det vet han inte. Om han visste om situationen, skulle han inte tänka så här. Därför är beskrivningarna både direkta och indirekta. Berättaren i detta exempel är också den allvetande berättaren för han känner och vet Thomas tankar.

4.6 Yrkesmässighet

Fokkemas (1991: 75) sociala kod kräver att figuren är delaktig i något samhälle och att figuren har en viss position i det. Till denna kod hör bland andra yrke, bostad, förmögenhet, ras och samhällsklass. Annikas yrke visar att hon har en position.

Annika älskar sitt jobb. Hon jobbar mycket och det kommer ofta fram att hon måste balansera mellan jobbet och familjen. Arbetet som journalist kräver mycket men ger också mycket. Annika njuter av att arbeta och i det här avsnittet ger jag exempel på Annikas yrkesmässighet.

- Ex. 36 Det kom fler journalister hela tiden, många gick omkring och log och hälsade på kollegorna. Annika hade svårt för det kollegiala ryggdunkandet, folk som gick omkring på olycksplatser och skröt om fester de varit på. Hon drog sig undan och tog fotografen med sig. (23)

I detta exempel 36 visas det att Annika vill skilja mellan arbete och fritid. Hon är inte villig att bli vän med andra journalister utan hon har *svårt för det kollegiala ryggdunkandet*. Hon är inte intresserad av att gå omkring, le, hälsa på kollegor och skryta om fester hon har varit på. I exemplet gör Annikas kollegor det och därför drar Annika sig undan ur situationen. Beskrivningarna är delvis direkta och delvis indirekta för läsaren behöver hitta och tänka på de motsatta uttrycken för sysslor som de flesta journalister gör. Beskrivningarna hör till den allvetande berättaren.

- Ex. 37 ... några reportrar blåste på sina kulspetspennor. Att de aldrig lär sig att ta blyerts när det är minusgrader, tänkte Annika och log. (26)

Att Annika har yrkeskunnighet syns i exempel 37. Det är vinter i Sverige och reportrarna måste skriva sina anteckningar utomhus. Men kulspetspennorna fungerar inte och Annika tycker det är roligt *att några reportrar blåste på sina kulspetspennor*. Annika vet att det på vintern behövs blyertspennor. Hon har jobbat som reporter så länge att hon redan vet och därför ler hon mot några reportrar som inte får sina anteckningar skrivna. Hon känner av den inre skadeglädjen för att hon vet av erfarenhet hurdana pennor fungerar och de andra tycks inte ha erfarenhet av det. Den allvetande berättaren beskriver Annika indirekt.

- Ex. 38 Annika skrev ingresser och bildtexter i huvudet, ... (33)

Exempel 38 har att göra med Annikas yrkesmässighet. Beskrivningen är direkt. Hon är på väg till redaktionen och skriver samtidigt *ingresser och bildtexter i huvudet*. Hon har tankar och idéer som har att göra med hennes blivande artikel och hon bearbetar dem i huvudet innan hon kan skriva ner dem. Annika har kanske en färdig föreställning i sitt huvud om sin artikel med bilder och hon vet hur den ska se ut och vad hon vill säga i

artikeln. Eftersom det är medvetet vad som händer i Annikas huvud, är berättaren den allvetande berättaren.

Ex. 39   Tidningarnas telegrambyrå, tt, flashade på Annikas uppgifter klockan 09.34. (36)

Att *tidningarnas telegrambyrå* citerar *Annikas uppgifter* i exempel 39 visar att Annika är en professionell journalist och andra media litar på henne. Hon har fått informationen först och efter publiceringen vill andra citera henne och hennes information. Kanske sprider sig Annikas information runt om världen också för att explosionen på Olympiastadion i Stockholm är en internationellt intressant nyhet. Beskrivningen är direkt och skildras av den utomstående berättaren.

Ex. 40   När du jobbat tjugo timmar, en hel lördag. (73)

Detta exempel 40 är Thomas inlägg. Han säger att Annika har *jobbat tjugo timmar, en hel lördag*. Dygnet har 24 timmar och om någon jobbar tjugo timmar är det väldigt mycket. Om hon också har familj blir det ännu mer för mycket. Att den dag som någon jobbar tjugo timmar är lördag gör situationen ännu svårare. Thomas är lite ilsken på Annika för att hon ägnar sig åt sitt jobb så mycket att hon inte har tid för sin familj. Beskrivningen är direkt.

Ex. 41   –Du ska inte jobba så mycket, sa han. Du blir så trött då. (81)

I exempel 41 säger Annikas son Kalle till sin mamma: *Du ska inte jobba så mycket. Du blir så trött då*. Enligt min åsikt är det alarmerande. Om en femårig pojke säger så här till sin mamma är det någonting man borde tänka seriöst på. Barnet har lagt märke till att mamman bara jobbar och efter det är hon trött. Då är takten för hård. Beskrivningen är både direkt och indirekt för det är möjligt att tolka längre än själva meningen visar.

Ex. 42   Mobilen har jag alltid på. (100)

Att Annika *alltid har mobilen på* i exempel 42 betyder att hon ägnar sig åt sitt jobb. Hon är beredd att svara på telefonen dygnet runt och därför stänger hon aldrig av sin mobil. Hon är alltid färdig att ta emot samtal från sina källor och personer som hon har intervjuat och det visar Annikas yrkesmässighet igen. I detta exempel säger Annika högt meningen till en intervjuad och beskrivningen är direkt.

Ex. 43   Jag tycker precis tvärtom. Jag tycker hon är en formidabel reporter och en bra organisatör. Hon kan prioritera och delegera. Dessutom tvekar hon aldrig att göra sådant som är obehagligt. Hon är driftig och kunnig, det visar ju dagens tidning om inte annat. Vad får dig att misstro henne? [...]

– Folk litat inte på henne. Hon tror hon är något. Hon trampar folk på tårna och vet inte hur man uppför sig. (101)

I exempel 43 beskrivs Annika av chefredaktör Anders Schyman och av en underställd Nils Langeby. Schyman använder positiva uttryck om Annika: *en formidabel reporter, en bra organisatör, kan prioritera och delegera, driftig och kunnig*. Langeby använder i stället negativa uttryck om Annika: *folk litat inte på henne, hon tror hon är något, trampar folk på tårna och vet inte hur man uppför sig*. Exemplet visar att det finns två motsatta åsikter om Annikas yrkesmässighet. Dessa är direkta beskrivningar av Annika.

Ex. 44   De saker som hon fick reda på genom sina inofficiella kanaler, sina deep throats, höll hon stenhårt tyst om. Hon spelade aldrig in dessa samtal, risken fanns att banden blev kvar i maskinen och att någon annan hörde dem. Istället antecknade hon, skrev ut anteckningarna direkt och sparade texten på en diskett. Disketterna förvarade hon i en låst låda i sitt skrivbord, anteckningarna slängde hon. Hon återberättade heller aldrig uppgifterna på överlämningar eller redaktionsmöten. Den enda som, om det var nödvändigt, fick höra de hemliga delarna av hennes uppgifter var ansvarige utgivaren, alltså chefredaktören Anders Schyman. (114)

I exempel 44 berättas det om Annikas handlingsätt att jobba med hemlig information *som hon fick reda på genom sina inofficiella kanaler*. Med denna information är Annika verkligen försiktig, hon håller *stenhårt tyst om dem*, för hennes etik, arbetsmoral och yrkesmässighet kräver det. Hon spelade *aldrig in dessa samtal utan antecknade, skrev*

ut anteckningarna direkt och sparade texten på en diskett. Disketterna förvarade hon i en låst låda, anteckningarna slängde hon. Annika är väldigt noggrann med att *den enda som fick höra de hemliga delarna av hennes uppgifter var chefredaktören.* Enligt Forsters (1927/1949: 67) teori om platta och runda personer representerar Annika den runda typen som visas i detta exempel. Hon kan tänka mångsidigt, vara metodisk och föra saker vidare och bara en rund person kan göra sådana saker. Beskrivningarna är direkta. Efter detta exempel är det lätt för läsaren att föreställa sig Annikas handlingssätt. Den allvetande berättaren är den som beskriver Annika här.

Ex. 45   Jag vill bara ha reda på hur det hänger ihop, ligga steget före. Då kan jag ställa rätt frågor till polisen vilket gör att vi får svaren först. (185)

Här i exempel 45 visas Annikas passion för sitt arbete. Exemplet är Annikas eget inlägg och beskrivningen är direkt, hon berättar ärligt vad hon vill uppnå med sitt jobb. Hon vill *ha reda på hur det hänger ihop, ligga steget före.* Hon eftersträvar information, hon vill lösa problem och vara en av de bästa journalisterna. När hon vet lite mera än de andra, kan hon *ställa rätt frågor till polisen* och få *svaren först.* Annika är verkligt ambitiös i sitt jobb.

Ex. 46   Hon kunde inte berätta om detta för polisen, hennes källor var grundlagsskyddade. (252)

Som journalist får Annika ibland veta saker som skulle vara viktiga för polisen att veta. Men i exempel 46 visas det att Annika vet att hon inte kan *berätta om detta för polisen, hennes källor var grundlagsskyddade.* Annika är medveten om lagar och förordningar och är beredd på att hålla sig till lagen. Annika respekterar sina källor mycket för att med hjälp av dem får hon först den viktiga informationen. Beskrivningen är direkt och berättas av den allvetande berättaren.

- Ex. 47   Du trivs inte med att jobba under Annika Bengtzon och det tycker jag är synd. Men Annika ska vara kvar, jag har stora planer för henne. Jag håller inte alls med dig i din bedömning av henne. Jag tycker hon är modig och ganska klok. Hon brusar upp för lätt ibland, men det kommer att slipas av med åren. Hon har varit väldigt pressad på sistone, mycket på grund av dig, Nils. (319–320)

I beskrivningen av Annika i exempel 47 har chefredaktör Anders Schyman ordet. Han pratar med Nils Langeby, en av Annikas underställda. Han *trivs inte med att jobba under* henne. Chefredaktören har i alla fall *stora planer för* Annika, hon *ska vara kvar* trots att alla underställda inte tycker om det. Chefredaktören beskriver Annika med adjektiven *modig och ganska klok* och Schyman ger en positiv bild av Annika och hennes yrkesmässighet här. Han är intresserad av Annikas yrkesmässighet och det här visar att han är nöjd med Annika. Att han har stora planer för henne betyder att han litar på henne och ser en potential i henne. Schyman vet att Annika *har varit väldigt pressad på sistone* men det påverkar inte hans åsikt om henne. Beskrivningarna kan tolkas både direkt och indirekt.

- Ex. 48   ...Deras teori är att Annika rotat runt så mycket att hon kommit på något hon inte borde. Hon var nyhetsledande från sekund ett på den här storyn, motivet måste finnas där någonstans. Hon visste för mycket, helt enkelt. (349)

I exempel 48 har Annika försvunnit och polisens teori om orsakerna presenteras. *Hon visste för mycket, helt enkelt*. Poliserna tror att Annika har *kommit på något hon inte borde* och är därför kidnappad. Annika hade varit *nyhetsledande från sekund ett på den här storyn* och det har enligt polisens åsikt lett till situationen att hon är försvunnen. Exemplet visar Annikas iver att sätta sig in i sitt jobb. Hon vill veta allt och lösa problem. Chefredaktören Schyman är den som talar i exemplet och beskrivningarna är direkta.

4.7 Övriga beskrivningar

Den sista gruppen, som jag kallas för övriga, innebär beskrivningar av Annika som inte hör till någon annan grupp men är värda att notera. De exempel jag tar upp berättar någonting nytt om Annika och hennes liv.

Ex. 49   Det var inte polisens avspärningar. Bra. Sådana hade hon respekt för. (19)

Ex. 50   Nu får jag jävlar hoppas att jag inte ljög, tänkte hon. (21)

I exempel 49 kommer Annikas åsikter och respekt för myndigheterna fram. Det är förbjudet att gå på ett visst område, men eftersom avspärningarna inte är polisens, går Annika igenom dem för att få information för en artikel att skriva i tidningen. Hon tänker för sig själv att om de var polisens, skulle hon inte gå igenom dem. *Sådana hade hon respekt för*. Berättare i detta exempel är den allvetande berättaren och beskrivningen är direkt.

Innan meningen i exempel 50 har Annika sagt till polisen någonting och efter det tänker hon: *Nu får jag jävlar hoppas att jag inte ljög*. Berättaren är alltså Annika som jagberättaren. Detta exempel visar på samma sätt som exemplet 48 att Annika respekterar poliser. Hon vill inte ljuga för dem utan hoppas att hon sade någonting som var sant. Men som journalist behöver hon ibland försköna sanningen i sin artikel. Annika försöker respektera myndigheternas regler men i några fall är hon beredd på att tolka dem. Beskrivningen är direkt.

Ex. 51   Herre du min skapare, tänkte Annika, det här är inte sant! (147)

Ex. 52   Gode Gud, giv mig styrka! (147)

Herre du min skapare, tänker Annika själv i exempel 51. Det visar att hon har någons slags relation till religiösa saker. Annika är inte fanatisk med religion men hon är inte

heller ateist. I svåra situationer vänder hon sig till Gud. Beskrivningen är indirekt för den kräver tolkning.

Att Annika också ber hjälp av Gud i exempel 52 visar att hon har svårigheter och hon ser Gud som ett slags sista halmstrå. Hon ber Gud *giv mig styrka* och det gör hon inte för ofta. Annika har något slags tro på Gud eftersom hon ber om hjälp. Beskrivningen i exempel 52 är också indirekt och berättaren är Annika som jagberättaren.

Ex. 53   Själv hade hon knappt någon kontakt med sin familj. Hennes pappa var död, hennes mamma bodde kvar i Hälleforsnäs i Sörmland där Annika vuxit upp. Hennes syster bodde inne i Flen och jobbade extra i kassan på Rätt Pris. De sågs nästan aldrig. Det gjorde ingenting. De hade ingenting gemensamt längre, förutom den tid de upplevt i det döende brukssamhället. (223)

Exempel 53 berättar om Annikas kärnfamilj, den familj hon hade innan sin egen med Thomas och barn. Det kommer fram information om hennes föräldrar, *pappa var död*, men *mamma bodde kvar i Hälleforsnäs i Sörmland*. Annika har också en *syster som bodde inne i Flen*. I exemplet beskrivs Annikas känslor för sin familj. Att *de nästan aldrig sågs, det gjorde ingenting* betyder att Annika inte bryr sig att hon inte ser sin familj.

Slakten är inte viktig för Annika och hon har inte någon relation med sin syster eller med sin mamma. Läsaren kan dra sin egen slutsats om orsaker som har lett till situationen och därför är beskrivningen indirekt. Har det hänt någonting mellan dem? Enligt Ballon (2003: 155) kan en sådan orsak vara död eller skilsmässa. Eftersom läsaren vet att pappan är död men inte vet när han har dött, är det möjligt att relationen med mamman och systemen har gått sönder redan när Annika var ung. I alla fall har Annika lärt sig att leva utan den ofunktionella familjen och lärt sig att klara sig.

Att Annika inte har goda relationer med sin familj leder till några förluster. Annikas barn får inte så ofta se sina kusiner, sin mormor och andra släktingar på grund av Annikas eventuella problem med dem. Efter detta exempel kan Annika tolkas vara på något sätt en självvisk människa för hon låter sina barn förlora relationerna till sina släktingar. Berättaren i exemplet är den allvetande berättaren.

Det här exemplet uppfyller bäst den biologiska koden av Fokkema (1991: 75). Här kommer Annikas härkomst fram och exemplet visar att Annikas föräldrar är kända.

5 Personbeskrivningen i *Livstid*

I det här kapitlet studerar jag personbeskrivningen i romanen *Livstid* (2007) av Liza Marklund. Jag analyserar hur författaren har beskrivit huvudpersonen Annika Bengtzon och hennes personlighet. Jag använder exempel ur romanen.

Jag analyserar samma grupper som i kapitel 4 i *Sprängaren* (1998). Först analyserar jag Annikas yttre egenskaper som är till exempel ålder, kön, utseende och klädsel. Sedan analyserar jag hennes kroppsspråk och fysiska reaktioner och efter dem hennes inre egenskaper som omfattar känslor, moderlighet och yrkesmässighet. Gruppen övriga beskrivningar är också med.

Jag vill påpeka att jag inte upprepar allt som jag redan har berättat i analysen av *Sprängaren* (1998). Det finns många exempel som har en likadan analys och tolkning och i sådana fall hänvisar jag till kapitel 4.

5.1 Namn, ålder och kön

Annika presenteras i början av *Livstid* (2007) med sitt namn Annika Bengtzon. Namnet visar att det är frågan om en kvinna. Om hennes ålder sägs det ingenting men läsaren får veta att hon har två barn, Kalle och Ellen, och av den informationen kan läsaren dra sin egen slutsats om Annikas ålder.

Fokkema (1991: 74–76) har presenterat de denotativa och konnotativa koderna i sin bok. De denotativa är namnet och pronomen som syftar på figuren. De kommer fram i

denna grupp. Den logiska koden som hör till de konnotativa koderna förverkligs också i den här gruppen. Annika kan ses som en existerande och mänsklig kvinna enligt de följande exemplen.

Ex. 54   Jag heter Annika Bengtzon, jag är journalist på tidningen Kvällspressen.
(86)

I exempel 54 presenterar huvudpersonen Annika sig själv. Hon använder både sitt förnamn *Annika* och sitt efternamn *Bengtson*. Namnet hänvisar till en kvinna eftersom en man inte kan kallas för Annika i Sverige. Hon berättar också att hennes yrke är *journalist* och att hon arbetar *på tidningen Kvällspressen*. De här är direkta beskrivningar.

Ex. 55   Fast mig kallade han förstås för Ankan... (352)

I exempel 55 kommer det fram det enda smeknamnet som Annika får i romanen. Det är smeknamnet *Ankan* som Annikas make Thomas har gett henne. I *Sprängaren* (1998) gav jag tolkningen om vad *Ankan* kan betyda och tolkningen finns efter exempel 2 i avsnitt 4.1. Beskrivningen är både direkt och indirekt för tolkningarna kan göras fast smeknamnet sägs direkt. Beskrivare är Annika som jagberättaren.

Ex. 56   Han är ett år äldre än jag. (211)

Ex. 57   Hon såg på den unga grabben som faktiskt var ett år äldre än hon själv,
[...] och kände sig som tusen år. (416)

I exempel 56 säger Annika själv högt ut att Patrik Nilsson *är ett år äldre än jag* men hon säger varken sin egen eller Patriks ålder. Detta exempel är på det sättet direkt att Patrik sägs vara *ett år äldre än Annika* men på det sättet indirekt att åldern inte nämns utan läsaren måste själv dra sin egen slutsats.

Den allvetande berättaren berättar i exempel 57 att någon igen är *ett år äldre än Annika* men åldern berättas inte. Berättaren tillägger bara att Annika *kände sig som tusen år* på

grund av *den unga grabben* vilket är överraskande för han nämns som ett år äldre än Annika. En slutsats kan dras att Annika tycker att hon inte har hållit sig ung. Annikas ålder nämns inte i romanen utan läsaren måste bara gissa. Detta exempel är direkt och indirekt på samma sätt som exempel 56. Själv tror jag utifrån dessa exempel att Annika är ungefär 30 år, kanske 28–33 år gammal.

Ex. 58   ... till skillnad från den frigida get som Annika utvecklats till. (61)

Ex. 59   Vad fan har du gjort, din jävla häxa? Vad har du gjort med barnen? (62)

I exempel 58 kallas Annika för *frigida get* och av det kan man dra en slutsats om Annikas kön, för *frigida* hänvisar till en kvinna (Nurmi m.fl. 2004: 131). En *get* hänvisar till ett djur men enligt min åsikt har den inte något större ändamål här utan att beskrivningen är mindervärdig för Annika. Beskrivningen är direkt och den ges av den allvetande berättaren men det kan tänkas vara Thomas tanke.

Som rubrik till min avhandling har jag använt ”Den jävla häxan” som jag har tagit av exempel 59. *Din jävla häxa* beskriver Annika direkt och beskrivningen är uttalad av Thomas. Den beskriver Annikas kön och den kan också tänkas som beskrivning av hennes yrke. Journalisten måste se ett steg framåt och det kan också häxan.

5.2 Klädsel och utseende

Marklund beskriver Annikas klädsel och utseende ganska mycket i *Livstid* (2007) och det gör hon både direkt och indirekt. Läsaren får veta någonting direkt men får också tänka själv. Enligt Tonteri (2003: 14) kan den fiktiva personens karaktärsdrag bli sparsamma i litteraturen.

Då Annikas klädsel och utseende beskrivs i romanen förverkligas Fokkemas (1991: 75–76) kod om metafor och metonymi. Koden kräver att utseende och yttre egenskaper kan beskrivas och det händer i den här gruppen.

- Ex. 60   Annika kände sig noppig och svettig i sin stickade kofta, jeansen hade blivit leriga längst ner när hon gick över Berits gräsmatta. (162)
- Ex. 61   Hon drog av sig stövlarna, hängde upp täckjackan. (236)

I exempel 60 beskrivs Annikas kläder direkt med både adjektiv och substantiv av den allvetande berättaren. Annika klär på sig en *kofta* och *jeans*. Koftan beskrivs som *stickade* och jeansen som *leriga*. Själv känner Annika sig *noppig* och *svettig* och dessa beskrivningar är negativa. De ger en känsla att allt inte är bra med Annika. Situationen i exemplet är att Annika väntar på Thomas och tycker inte om den. Beskrivningarna stärker den negativa laddning som finns i exemplet.

Den utomstående berättaren berättar i exempel 61 att Annika har på sig *stövlarna* och *täckjackan*. Detta är också en direkt beskrivning. Dessa två exempel visar enligt min åsikt att Annikas kläder är ganska vanliga och normala. Hon klär sig inte i några uppseendeväckande kläder utan använder sedvanliga kläder.

- Ex.62   Annika gick iväg med mobiltelefonen i handen, en stor täckjacka och ett par spinkiga ben som försvann ner i svarta cowboyboots. (325)

I exempel 62 har Annika *cowboyboots* på sig som kan ses som lite ovanliga och härliga skor. Att beskrivningen av skorna är skriven på engelska visar också att de är värda att notera. Hon klär sig också i *en stor täckjacka* och hennes ben beskrivs som *spinkiga*. Annika har *mobiltelefonen i handen*. Kanske väntar hon ett samtal eller har tänkt ringa till någon om en stund. Beskrivningarna är direkta och berättaren är den allvetande berättaren.

- Ex. 63   Hon var lång, huvudet högre än Annika. (99)

I exempel 63 berättas att Nina Hoffman, en polis, är *huvudet högre än Annika*. Annikas längd nämns bara en gång i romanen *Livstid* (2007) men det ges inte exakt information om den utan Annikas längd jämförs med en annan människas längd. Poliserna är ofta ganska långa, så Annika kan tänkas vara ganska normallång. Beskrivningen är både

direkt och indirekt (se också exempel 56 och 57) och berättare är den utomstående berättaren.

Ex. 64 Det mörknade och hon såg sin egen spegelbild i fönsterrutan, hon var trött och mager. Inte så där tjusigt utmärglad som filmstjärnorna, bara benig och hård. (305)

I exempel 64 beskriver den allvetande berättaren Annika. Annika sägs vara *trött*, *mager* samt *benig* och *hård*. Dessa adjektiv beskriver Annikas utseende direkt. Jämförelse med *filmstjärnorna* betyder att Annika inte är vacker, författarinnan vill skapa ännu större kontrast i beskrivningen. Beskrivningarna är inte positiva utan exemplet ger en negativ bild av Annikas utseende.

Ex. 65 Journalisten såg ut som en obäddad säng, ungefär som vanligt. Hon klampade in i lägenheten med sin stora väska och bylsiga jacka och orden forsande. (307–308)

I exempel 65 beskriver den allvetande berättaren både Annikas klädsel och utseende. Annika är på väg att hälsa på polisen Nina Hoffman. Annika klär sig i en *bylsig jacka* och har *sin stora väska* med sig. Dessa är direkta beskrivningar. Hon sägs se ut som *en obäddad säng* vilket kan ses som indirekt beskrivning. Enligt Rimmon-Kenan (1991: 86) avslöjar personens omgivning karaktärsdragen. Därtill nämner berättaren att det är *ungefär som vanligt*. Jag uppfattar det som att Annika inte tycks se ut som en kultiverad kvinna utan som en osnygg kvinna. Hon tar sig inte tid att göra sig vacker utan ser ofta ganska slarvig ut.

Ex. 66 Hon var blek och håret vildvuxet. (324)

I exempel 66 beskrivs Annikas hår som *vildvuxet*. Det stämmer med min slutsats att hon inte är någon fin kvinna. Hon beskrivs också som *blek* som kan bero på att det är morgon och att hon har vaknat för en stund sedan. Det kan också ha att göra med Annikas matvanor eller brist på sol och friluftsliv. Om en människa har anemi kan hon

se blek ut (Vauhkonen & Holmström 2005: 591–592). Båda beskrivningarna i exempel 66 är direkta och berättaren är den utomstående berättaren.

Ex. 67   Två kvinnor kunde knappast vara mer olika, insåg han. Sophia var allt som Annika föraktade, mest för att hon aldrig kunde bli så själv: bildad, feminin och verserad. (61)

I exempel 67 beskriver Thomas Annika indirekt. Han jämför sin nya kvinnliga vän Sophia med Annika. Han tänker att *två kvinnor knappast kunde vara mer olika*. Thomas beskriver Sophia som *bildad, feminin och verserad* och inser att Annika *aldrig kunde bli så där*. Läsaren kan dra en slutsats att Annika är en motsats till dessa beskrivande adjektiv. Thomas ser Annika som obildad, maskulin och ohövlig. Thomas tankar beskrivs av den allvetande berättaren.

5.3 Kroppsspråk och fysiska reaktioner

Annikas kroppsspråk och fysiska reaktioner beskrivs också i romanen *Livstid* (2007). Jag tycker att beskrivningarna av kroppsspråket och de fysiska reaktionerna är beskrivande och därför tar jag upp exempel på dem. Mer information om kroppsspråket och de fysiska reaktionerna har jag gett med *Sprängaren* (1998) i avsnitt 4.3.

Ex. 68   Hon darrade, ... (83)

I exempel 68 *darrade* Annika. Hon pratar i telefon med Thomas som är arg på henne. Situationen får Annika att darra och den är en direkt beskrivning av hennes fysiska reaktion. Läsaren kan också tänka att beskrivningen är indirekt och dra en slutsats om dess betydelse. Hon kan till exempel vara rädd för Thomas och hans reaktion, hon kan vara osäker på sig själv eller hon kan bara vara nervös. Darrningen kan också bero på anspänning eller lidande (Vauhkonen & Holmström 2005: 661). Berättaren i exemplet är den utomstående berättaren.

Ex. 69   Hon hissade upp axlarna lite och skyndade på stegen. (103)

Ex. 70   Annika rätade på ryggen. (241)

I exempel 69 beskrivs det direkt Annikas kroppsspråk och indirekt hennes självsäkerhet. Att *hon hissade upp axlarna* berättar att hon kanske känner sig osäker och med att höja på axlarna blir hon självsäker och kan visa andra människor att hon är stabil. Annika har just kommit på redaktionen och tror att alla stirrar på henne. Därför vill hon signalera sin självsäkerhet med sina axlar.

I exempel 70 kan beskrivningen att *Annika rätade på ryggen* också betyda att Annika försvarar sig och sin åsikt. Hon vill signalera också med kroppsspråket att hon tror på sin sak och vill försvara sin ståndpunkt så hårt som det behövs. I både exempel 69 och 70 är berättaren den utomstående berättaren.

Ex. 71   Annika var tvungen att sätta sig käpprak upp i stolen. (261)

Den allvetande berättaren informerar i exempel 71 att Annika måste *sätta sig käpprak upp*. Beskrivningen är både direkt och indirekt. *Käpprak* förstår läsaren men den indirekta beskrivningen som finns i meningen förblir öppen för läsaren. Den får man själv fundera ut. Annika vill kanske informera med sitt kroppsspråk att hon är säker på sig själv och att hon är intresserad av saken som behandlas. Men att hon *var tvungen* kan betyda att hon måste agera som om hon var intresserad av saken fast hon inte är det. Annika kan också vara överraskad av någonting och det kan vara orsaken till hennes kroppsspråk.

Ex. 72   Tårar steg upp i Annikas ögon. (136)

Ex. 73   Hon satte händerna för ögonen och kämpade mot paniken. (320)

I exempel 72 berättas det indirekt att Annika är ledsen och missmodig. Hon har pratat i telefonen med sin mamma och börjar gråta efter samtalet. Med informationen att *tårar steg upp* kan läsaren dra en slutsats att Annika inte mår bra. Men det sägs inte direkt av

den utomstående berättaren. Annika har svårigheter att förstå sin dåliga relation med sin mamma och hon uttrycker det med tårarna. Å ena sidan visar Annika en svag sida av sig själv på grund av den svåra situationen i livet; hennes hus har brunnit ner, Thomas har gått och då ringer mamman och kritiserar Annika för att hon inte har haft kontakt med sin mamma. Å andra sidan visar Annika en stark sida av sig själv för huset som har brunnit ner eller maken som har gått har inte fått henne att gråta utan det är mammas ord som gör det.

I exempel 73 informerar den allvetande berättaren direkt att *paniken* är nära Annika. Med att hon sätter *händerna för ögonen* visas det för läsaren att hon försöker avvärja paniken. En slutsats kan dras att Annika redan har haft paniken och vet hur det känns och hon vill inte uppleva den på nytt utan vill *kämpa mot paniken*. Exemplet kan också ses som en indirekt beskrivning för möjlighet till tolkningar finns. Paniken har också kommit fram i *Sprängaren* (1998) och exempel 16 och 17 i avsnitt 4.3 visar likadant kroppsspråk.

5.4 Känslor

Huvudpersonens känslor beskrivs ofta i *Livstid* (2007). Känslorna är både positiva och negativa och de beskrivs både direkt och indirekt.

Fokkemas (1991: 75) psykologiska kod kommer fram i den här gruppen. Koden kräver att figuren har ett inre liv och det har Annika. I exemplen finns det olika slags känslor som Annika känner i *Livstid* (2007).

Ex. 74   Ilskan var ögonblicklig och vitglödgd. (93)

I exempel 74 informerar den allvetande berättaren att Annika känner *ilskan*. Det beskrivs också med adjektiv att ilskan är *ögonblicklig* och *vitglödgd*. Annika går in i banken men har inte legitimationen med sig och därför får hon inte pengar. Det leder till känslan av ilskan. Känslan är negativ och författaren har använt direkt karaktärisering.

- Ex. 75 Natten hade varit förfärlig, hon hade drömt mardrömmar och vaknat gråtande två gånger och kände sig slutkörd in i mörgen. Hus brann omkring henne och barnen skrek och Thomas skrek och hon var alldeles ensam och övergiven i hela världen. (151)

I exempel 75 uttrycks Annikas känslor av den allvetande berättaren. Känslorna är negativa. Adjektivet *förfärlig* i början pekar på något negativt och *mardrömmar*, *gråtande* och *slutkörd i mörgen* fortsätter på samma linje. I slutet av exemplet sägs det att Annika *var alldeles ensam och övergiven i hela världen*, som också är mycket negativt. Den sista meningen i exemplet berättar om Annikas mardröm och det kan dras en slutsats att Annika är väldigt stressad. Hon mår inte så bra för hon mardrömmer om likadana saker som har hänt omkring henne. Det omedvetna kommer ofta i människans drömmar och behandlar saker som är svåra och otrevliga för henne. Beskrivningarna är både direkta och indirekta.

- Ex. 76 Hon hade aldrig trott att hon skulle skiljas. Naivt nog hade hon inbillat sig att det räckte med kärleken: om hon bara älskade tillräckligt så skulle allting bli bra, ungefär som i godnattsagorna. (354)

I exempel 76 berättas det indirekt av den allvetande berättaren om vad Annika önskade av sitt förhållande med Thomas. Hon känner sig ledsen över deras skilsmässa och tänker på tiden tillbaka när hon hade varit naiv och hade trott att allt skulle bli bra. Exemplet visar att Annika har en möjlighet att utvecklas som människa för hon vet att hon har varit naiv och har faktiskt utvecklats som människa. Enligt Forsters teori om platta och runda personer representerar Annikas karaktär de runda för exemplet visar tydligt att Annika är kapabel att utvecklas som människa som teorin kräver om de runda personerna (Forster 1927/1949: 67).

- Ex. 77 Jag älskar internet! (356)

I exempel 77 har Annika en positiv känsla för *internet*. Hon tänker att hon *älskar* det för hon får information från nätet. Nuförtiden är det också möjligt att ha kontakt med

människor via nätet. E-post är kanske bekantast. Det kan ses som en direkt beskrivning av hennes känsla. I detta exempel agerar Annika som jagberättare.

5.5 Moderlighet

I detta avsnitt studerar jag Annikas förmåga att vara mamma för sina barn, Kalle och Ellen. Hurdana beskrivningar ges det av Annikas moderlighet i *Livstid* (2007)?

Det sägs inte direkt i romanen hur gamla Annikas barn är men de går ännu inte i skolan. Enligt min åsikt kan de vara 4–6 år. Situationen i denna roman skiljer sig från *Sprängaren* (1998) för här är barnens föräldrar är mitt i en skilsmässa och det påverkar både barn och föräldrar.

Ex. 78   Hur fan ska jag kunna ta hand om barnen om du inte skickar med dem deras grejer? (228)

I exempel 78 ifrågasätter Annikas make Thomas högt Annikas förmåga att ta hand om deras barn. Annika har inte skickat barnens grejer, i det här fallet Ellens vinterkläder, med dem på daghemmet för vinterkläderna har brunnit upp och därför kritiserar Thomas henne som mamma. Eftersom Thomas svär i den här repliken ger det beskrivningen en ännu negativare ton. Beskrivningen är både direkt och indirekt för slutsatser kan dras. Om Thomas visste situationen med Ellens vinterkläder skulle han då ha kritiserat Annika?

Ex. 79   ...drog barnen till sig utan ett ord och höll dem, höll dem, höll dem i famnen och gungade dem sakta samtidigt som hålet i bröstet växte. (42)

I exempel 79 visar Annika sina känslor som mamma för sina barn. De har varit en natt på hotell för deras hus har brunnit ner och på morgonen *drog Annika barnen till sig utan ett ord och höll dem, höll dem, höll dem i famnen*. Det sägs tre gånger att Annika håller sina barn i famnen och det kan ses som en väldigt viktig beskrivning. Annika vill

försäkra barnen om att de är skyddade och älskade fast det händer otäcka saker omkring deras familj. Annika vet att situationen är svår och därför känner hon att *hållet i bröstet växte*. Hon vill inte berätta situationen för barnen eller skrämma dem utan håller dem i famnen och gungar; hon är villig att vara mamma för dem.

Ex. 80   Hon hoppades innerligt att barnen aldrig skulle nämna för Thomas att hon släpat med dem dit ut. (162)

Annika har en gång tagit sina barn med till ett hem för unga narkomaner där hon intervjuade en man. I exempel 80 hoppas hon *att barnen aldrig skulle nämna det för Thomas*. Annika vet att hon har agerat fel. Hon vill skydda sina barn mot skrämmande saker men i detta fall har hon i alla fall tagit dem med. Annika är medveten om det faktum att om Thomas fick veta om det skulle han ge henne en utskällning och det är Annika lite rädd för. Fast Annika vet vad som är bäst för barnen, är hon redo att ge efter sina principer vid behov.

Ex. 81   Mina barn ska inte tas omhand av en sådan som du, sa han. Jag ska ha ensam vårdnad om dem. (167)

Ex. 82   Thomas drev en rättsprocess för att få enskild vårdnad om Ellen och Kalle. Han motsatte sig varje form av obevakat umgänge mellan henne och barnen, men hade gått med på bevakat umgänge varannan helg. (228–229)

Exempel 81 och 82 visar att Thomas inte tycker om Annikas sätt att ta hand om barnen. I exempel 81 säger Thomas att han inte låter Annika ta hand om dem. *Mina barn ska inte tas omhand av en sådan som du*. Meningen är en stor misstroendeförklaring för Annika och beskrivningen är indirekt för Thomas ger inte några detaljer om hurdan Annika är. Thomas är i båda exempel 81 och 82 villig att ha *ensam/enskild vårdnad* om Kalle och Ellen. Det beskriver Annika indirekt för enligt Thomas åsikt är Annika inte kapabel att ta hand om barnen.

I exempel 82 har Thomas redan börjat *en rättsprocess för att få enskild vårdnad*. Han vill inte ens tillåta att Annika träffar sina barn utan *motsatte sig varje form av obevakat umgänge mellan henne och barnen*. Senare har han i alla fall *gått med på bevakat*

umgänge varannan helg. Detta exempel beskriver Annika på samma sätt som exemplet 81 att Annika inte tycks vara en kapabel försörjare enligt Thomas åsikt. Att umgänget är bevakat beskriver att Thomas inte litar på Annika. Beskrivningen i exemplet 82 är direkt och berättas av den allvetande berättaren.

Ex. 83   Hon hade tagit ut all barnledighet. (191)

Att Annika har *tagit ut all barnledighet* i exempel 83 betyder att hon vill satsa på sin familj och sina barn. Hon är inte beredd att jobba direkt efter att ha fått barn utan stannar hemma med dem. Annika har inte varit hemma bara en del av barnledigheten utan *all* barnledighet. Det stärker uppfattningen om Annikas kärlek till sina barn och hennes vilja att ta hand om dem så bra som möjligt. Annika har prioriterat sina barn som nummer ett, före allt annat. Beskrivningen är direkt och beskrivs av den allvetande berättaren.

Ex. 84   Hon hade alltid varit hemma när de varit sjuka. (191)

Exempel 84 visar att Annika *alltid varit hemma när de varit sjuka*. De hänvisar till barnen. Annika har stannat hemma för Kalle och Ellen och enligt detta exempel har barnens far inte gjort det och det kan ses som en fördel för Annika och hennes chans att lyckas i striden. Vid behov är Annika villig att satsa allt på barnen och ska inte lämna dem åt sitt öde eller att skötas av någon annan. I exemplet försöker Annika övertyga sig själv om att hon är en bra mamma. Den allvetande berättaren beskriver Annika direkt i detta exempel.

Ex. 85   Hon hade aldrig misskött dem, alltid lämnat dem på dagis hela och rena. (191)

Annika är rädd för att Thomas får enskild vårdnad och försöker igen övertyga sig själv i exempel 85 att hon är en god mamma. Hon tänker genom den allvetande berättaren att *hon aldrig hade misskött dem, alltid lämnat dem på dagis hela och rena*. Annika tycker

att hon är en bra försörjare men bedyrandet av hennes förmåga att ta hand om sina barn berättar om Annikas osäkerhet. Hon vill inte förlora sina barn men kan inte vara säker på att det inte händer.

Ex. 86   Veckorna utan barnen hade varit ett tillstånd av fritt fall utan referensramar, av minuter och timmar av skriande tomhet. (245)

Annika känner sin värld tom utan barnen. Hon anser att *veckorna utan barnen hade varit ett tillstånd av fritt fall utan referensramar* som är en negativ känsla som Annika känner som mamma. Hon känner inte någon glädje utan Kalle och Ellen. Ett fritt fall kan i vissa situationer vara en god känsla men här har den en negativ laddning. *Minuter och timmar* som Annika lever utan barnen innehåller en *skriande tomhet*. Hon har inte någonting som skulle fylla hålet som finns i livet utan barnen.

Ex. 87   Hon gjorde det för deras skull, för Ellens och Kalles, för att de behövde henne och längtade efter henne. (339)

Annika har gått med på att ta hand om sina barn i Sophia Grenborgs, Thomas kvinnliga väns, lägenhet. Hon blir inte entusiastisk över platsen men *hon gjorde det för deras skull, för Ellens och Kalles, för att de behövde henne och längtade efter henne*. Annika är villig att uppoffra sig för barnens skull, ge efter för sina egna känslor. Hon vill vara med sina barn, vill att de känner sig skyddade och vill inte att de ska behöva längta efter henne. Därför går hon till Sophias lägenhet för att träffa sina barn. Beskrivningen är direkt och ges av den allvetande berättaren.

Ex.88   Annika släppte bagen och jackan på golvet och sjönk ihop med bägge barnen i famnen, skrattade högt och vaggade dem från sida till sida. [...] Hon kysste dem på håret och på kinderna och kramade dem och kittlade dem och pussade Poppy också för säkerhets skull. (351–352)

Exempel 88 visar Annikas glädje när hon träffar sina barn. Hon är så glad och lycksalig att få krama och kyssa dem. Hon tog *bägge barnen i famnen, skrattade högt och vaggade dem från sida till sida*. Annika *kysste dem på håret och på kinderna och*

kramade dem och kittlade dem. Hon pussade Poppy (ett kramdjur) också för säkerhets skull. Hon vill inte ha någon oenighet mellan sig och barnen och därför pussar hon också Poppy. Den allvetande berättaren vet Annikas känslor och beskriver Annika direkt.

5.6 Yrkesmässighet

Att Annika har en viss plats i samhället betyder att Fokkemas (1991: 75) sociala kod kommer fram. Yrket, i detta fall journalist, hör till figurens delaktighet och därför kan Annika uppfylla koden.

Annika jobbar på tidningen Kvällspressen och tycker mycket om sitt jobb. I detta avsnitt analyserar jag hennes yrkesmässighet.

Ex. 89   Hon var fullkomligt allergisk mot gemensamma bouletturneringar och organiserade after work-pilsner och kollektiva uppvaktningar när någon fyllde jämnt och alla andra typer av trevlighetsaktiviteter kollegorna emellan. (212)

Exempel 89 berättar att Annika brukar skilja jobbet från sitt privatliv. Hon beskrivs som *allergisk mot gemensamma bouletturneringar och organiserade after work-pilsner och kollektiva uppvaktningar när någon fyllde jämnt och alla andra typer av trevlighetsaktiviteter kollegorna emellan*. Läsaren kan dra en slutsats att Annika inte tar del i dem utan hoppar över dem. Annika har en tydlig linje mellan fritiden och jobbet som hon inte vill överskrida. Hon är inte villig att ha relationer som vän med sina arbetskamrater. Annika tror faktiskt att det att hon gör sitt jobb räcker och hon inte behöver tillbringa sin fritid med kollegorna. Beskrivningarna är indirekta för de är möjliga att tolkas och berättaren är den allvetande berättaren.

Ex. 90   För första gången på flera år hade hon dessutom haft möjligheten att arbeta för fullt den här hösten, åtminstone under de veckor som Thomas haft hand om barnen. Känslan av ödslighet i bröstet hade hon fyllt med

artikelsier om socialtjänsternas nedmontering av sin verksamhet i kommunerna och en genomgång av arbetsdomstolens diskrimineringsdomar. (212–213)

Annika försöker ibland fylla hålet som livet utan barnen lämnar med arbetet. I exempel 90 fastställer den allvetande berättaren att Annika *för första gången på flera år hade haft möjligheten att arbeta för fullt, åtminstone under de veckor som Thomas haft hand om barnen*. Beskrivningen tycks vara positiv, Annika älskar sitt jobb och det syns att hon är glad att få jobba så mycket som hon vill. *Känslan av ödlighet i bröstet hade hon fyllt med artikelsier*. Exemplet minskar inte Annikas känslor för barnen, hon har i alla fall ödslighet i bröstet, men visar att hon kan hitta någonting meningsfullt i livet utöver barnen.

Ex. 91   Fackmötet började om en kvart, Annika skulle oundvikligen komma för sent. (244)

Exempel 91 visar att fast Annika är en jobbinriktad person, är hon inte perfekt. *Annika skulle komma för sent till fackmötet* sägs i exemplet. Annika kan inte samtidigt vara på många platser och därför blir hon försenad. Ett mänskligt karaktärsdrag, tycker jag. Beskrivningen är en direkt beskrivning av den allvetande berättaren.

Ex. 92   Varje dag *utan barnen*, i den nya, luktlösa verkligheten, hade hon jobbat från det att hon klev upp tills hon stupade i säng. (246)

När Annika inte har sina barn med sig, ökar arbetets vikt som visas i exempel 92. I texten är det kursiverat *utan barnen* som vill visa att bara då jobbar Annika mycket. Annika och Thomas har gemensam vårdnad om Kalle och Ellen och därför har Annika dem hos sig bara varannan vecka. En slutsats kan dras att varannan vecka kan Annika arbeta fullständigt och varannan vecka finns det någonting att hoppas på. Jobbet är viktigt för Annika men hon prioriterar sina barn före jobbet. Den allvetande berättaren beskriver Annika i exemplet direkt.

5.7 Övriga beskrivningar

I detta avsnitt vill jag ta fram några exempel som jag tycker är intressanta, även roliga, och beskriver Annika på något annat sätt än vad det redan har kommit fram. Dessa exempel hör inte till någon annan grupp och därför bildar jag en egen grupp för dem.

Ex. 93   Gode Gud, giv mig styrka! (228)

Det berättas indirekt i exempel 93 att Annika tror på Gud åtminstone på någon nivå. Hon själv fungerar som jagberättare och ber Gud om *styrka*. Hon känner sig hopplös i situationen, är igen rädd för att Thomas ska få enskild vårdnad om barnen och därför ber hon Gud om hjälp.

Ex. 94   Jävla lipsill. Om du jävlas med mig så jävlas jag tillbaka. (222)

I exempel 94 kallar Annika som jagberättare en vikarie för *jävla lipsill*. Hon fortsätter sin tanke med en hotelse *om du jävlas med mig så jävlas jag tillbaka*. Detta är överraskande för Annika gör det inte ofta. Detta berättar i alla fall att Annika har en stram sida i sig som kommer fram vid behov. Beskrivningen är direkt.

Ex. 95   Lägenheten var ostädad, Annika hade inte brytt sig om att bädda sedan barnen åkte iväg till Thomas. Hon lät bagen falla ner på hallgolvet och ställde sig i dörröppningen och tittade på röran i vardagsrummet. (347)

I exempel 95 beskrivs huvudpersonen med en indirekt karaktärisering av den allvetande berättaren. Annikas lägenhet tycks vara *ostädad* och det beskriver också Annika som människa. Hon har *inte brytt sig om att bädda* och *röran i vardagsrummet* beskriver också Annika. Alla de här beskrivningarna beskriver Annika indirekt. Enligt Rimmon-Kenan (1991: 86) avslöjar till exempel rum och hus karaktärsdrag som kan ses i det här exemplet.

Ex. 96   Du är ju rik som ett troll. (27)

I exempel 96 säger Annikas väninna Anne åt Annika att hon är *rik som ett troll*. Det hänvisar till Annikas ekonomiska situation. Det kan vara sant men det kan också vara sagt ironiskt. Beskrivningen är därför indirekt.

Ex. 97   Hennes mamma hade hört av sig när hennes lillasyster fyllt 30 och frågat varför hon inte kommit och uppvaktat, Annika hade svarat att hon jobbat och inte kunnat komma ifrån. Det var en ren lögn, vilket modern utgick ifrån och omedelbart anklagade henne för. (245)

Exempel 97 visar att Annika inte har varma relationer med sin kärnfamilj. Annikas lillasyster har haft födelsedag men Annika har inte rest dit för att gratulera henne. I stället ljuger hon för sin mamma *att hon jobbat och inte kunnat komma ifrån*. Annika har inte något intresse att träffa sin familj. Den allvetande berättaren beskriver Annika direkt. I *Sprängaren* (1998) gav jag exempel på Annikas relationer med sin familj, som hon visar i synnerhet i en likadan form som här (avsnitt 4.7, exempel 53).

Den biologiska koden kommer tydligt fram i det här exemplet. Den kräver att figurens härkomst och föräldrar är kända eller de kan förmodas. (Fokkema 1991: 75.)

Ex. 98   Jag gjorde en abort när Ellen var ett halvår, och jag är jättenöjd med den. (370)

Det sista exemplet som jag har tagit med, nummer 98, berättar att Annika har gjort *en abort när Ellen var ett halvår*. Jag tycker att det är ganska överraskande för Annikas kärlek till sina barn är så osjälvisk att jag inte skulle ha trott att hon var kapabel att göra en abort. Å andra sidan är Annika en oberoende person och hon vet exakt vad hon vill och därför är en abort inte så oerhörd. Annika är medveten om sina krafter och hon har förstått att hon inte kan ta hand om tre små barn. Hon är klar med saken och hon behöver inte skämmas för sitt val. Att Annika säger i exemplet att hon är *jättenöjd* med att ha gjort aborten är lite för starkt sagt enligt min åsikt. Man kan vara nöjd med den men jättenöjd låter för hårt. Beskrivningen är direkt.

6 Jämförelse mellan *Sprängaren* och *Livstid*

I detta kapitel jämför jag mina resultat av personbeskrivningen i två böcker av Liza Marklund. Resultaten har jag fått från *Sprängaren* (1998) och *Livstid* (2007). Det är nästan tio år emellan böckerna men hur har personbeskrivningen av huvudpersonen Annika Bengtzon ändrats. Eller har den?

Tabell 1. Annikas namn, ålder och kön.

	<i>Sprängaren</i> (1998)	<i>Livstid</i> (2007)
Namnet	Mitt namn är Annika Bengtzon och jag ringer från tidningen Kvällspressen. (92)	Jag heter Annika Bengtzon, jag är journalist på tidningen Kvällspressen. (86)
Åldern	Hon kunde vara drygt trettio år, ungefär som Annika. (208)	Han är ett år äldre än jag. (211)
Könet	–En journalist, från Kvällspressen. Kvinna. Minns inte vad hon hette. (60)	... till skillnad från den frigidaget som Annika utvecklats till. (61)

Den första gruppen som jag undersökte heter namn, ålder och kön och dessa syns i tabell 1. I gruppen finns det inte några skillnader mellan böckerna. Huvudpersonen heter Annika Bengtzon i båda böckerna, smeknamnet är Ankan och hennes kön är kvinna. Åldern har inte exakt nämnts i böckerna men en slutsats kan dras att hon är ungefär en 29–33-årig kvinna. Eftersom *Sprängaren* har skrivits tidigare är det möjligt att Annika är några år yngre i den men någon större skillnad finns det inte i beskrivningen. I båda böckerna arbetar hon på samma tidning, Kvällspressen, som journalist men i *Sprängaren* är hon också chef som hon inte längre är i *Livstid*. Orsaken till detta berättas inte i boken.

Tabell 2. Annikas klädsel och utseende.

	<i>Sprängaren</i> (1998)	<i>Livstid</i> (2007)
Klädseln	Hon drog av sig halsduk, handskar och kapp och slängde kläderna och bagen på stolen bredvid. (241)	Annika gick iväg med mobiltelefonen i handen, en stor täckjacka och ett par spinkiga ben som försvann ner i svarta cowboyboots. (325)
Utseendet	Hon mötte sitt eget ansikte i spegeln, det var inte kul. Hon hade inte orkat tvätta håret på morgonen utan istället satt upp det med ett spänne i nacken. Nu låg det platt och stripigt över skallen, delade på sig i bruna fåror. Hon hade mörka ringar under ögonen och lätta, röda utslag av stress på kinderna. (153–154)	Det mörknade och hon såg sin egen spegelbild i fönsterrutan, hon var trött och mager. Inte så där tjusigt utmärglad som filmstjärnorna, bara benig och hård. (305)

I tabell 2 finns det exempel på Annikas klädsel och utseende. Det finns några skillnader mellan *Sprängaren* och *Livstid*. I *Livstid* beskrivs Annikas klädsel och utseende betydligt mer än i *Sprängaren*. I *Sprängaren* hänvisas det ofta bara till Annikas ytterkläder medan kläderna i *Livstid* är mycket noggrannare beskrivna. Med andra ord spelar beskrivningen av klädsel och utseende större roll.

Annikas klädsel i båda böckerna är ganska vanlig. Hon satsar inte mycket på sina kläder utan klär sig nästan i vad som helst och därför kan kläderna även ses som smutsiga och lite trasiga. Annikas kläder är inte trendiga utan mer bekväma och passar årstiden i fråga. Det är möjligt att hitta en liten skillnad mellan Annikas kläder i böckerna; i *Livstid* har hon på sig cowboyboots och på grund av dem kan det sägas att klädseln har utvecklats åt ett trendigare håll. I alla fall är Annikas sätt att klä sig helt vanligt och inte uppseendeväckande.

Annikas utseende beskrivs som lite slarvigt och även lite äckligt. Varken i *Sprängaren* eller i *Livstid* finns det beskrivningar av Annika som en vacker och feminin kvinna. Hon brukar inte använda mycket smink utan mascara och en ovanlig vana att använda ögonskugga på ögonlocken räcker. Intrycket av Annika är ganska vardagligt och banalt. Hennes smutsiga hår beskrivs ett par gånger i båda romanerna och det ger läsaren en uppfattning att Annika är en ohygienisk person. Annika är en liten och mager människa och hennes matvanor beskrivs som ganska oregelbundna.

Tabell 3. Annikas kroppsspråk och fysiska reaktioner.

	<i>Sprängaren</i> (1998)	<i>Livstid</i> (2007)
Kroppsspråket	Samtliga personer i rummet, Annika inkluderad, hälsade och satte sig rakare i stolar och soffor. (38)	Annika rätade på ryggen. (241)
Fysiska reaktionerna	Annika stelnade, kände skräcken komma som ett slag i magen och ett brus i pannan. (145)	Hon satte händerna för ögonen och kämpade mot paniken. (320)

Kroppsspråk och fysiska reaktioner som jag har undersökt är ganska likadana i båda böckerna och det framgår också i tabell 3. Av Annikas kroppsspråk kan det tolkas att hon i många fall försöker vara längre, starkare och hårdare än vad hon i själva verket är. Flera gånger i *Sprängaren* och i *Livstid* sätter hon sig käpprak eller rakare som visar att hon vill signalera någonting till andra människor som i många fall är hennes arbetskamrater. Det som hon vill signalera är att hon är stark och självständig och att hon har självförtroende att klara sig i olika situationer. Annikas utseende i romanerna ger inte henne något slags stor auktoritet för hon är en liten, späd och mager kvinna och därför måste hon förtjäna respekt på något annat sätt som i det här fallet är hennes kroppsspråk.

Annika får ganska ofta negativa reaktioner i sin kropp. Sådana reaktioner är till exempel paniken, skräcken, att darra och att skaka och dessa uttryck är bekanta både från *Sprängaren* och från *Livstid*. Dessa reaktioner kommer oftast fram i stressiga situationer på redaktionen när Annika har det jobbigt och mycket att göra. Eftersom hon jobbar som en granskande journalist, hittar hon sig själv i farliga och hastiga situationer som ger upphov till de här reaktionerna. Varken i *Sprängaren* eller i *Livstid* kommer det fram att hon får sådana reaktioner till exempel med sina barn eller med sina få vänner.

Tabell 4. Annikas känslor.

	<i>Sprängaren</i> (1998)	<i>Livstid</i> (2007)
Känslorna	Satan i helvete att det skulle bli så här, hon skulle ju bara ringa hem för att gulla lite och stilla sitt dåliga samvete. (41)	Hon hade aldrig trott att hon skulle skiljas. Naivt nog hade hon inbillat sig att det räckte med kärleken: om hon bara älskade tillräckligt så skulle allting bli bra, ungefär som i godnattsagorna. (354)

Situationerna i Annikas liv är helt olika i *Sprängaren* och i *Livstid* och det framgår i böckerna. För det mesta har Annika negativa känslor men kärleken till hennes barn och arbete kommer också ofta fram. I båda böckerna stannar de positiva känslorna i bakgrunden men det kan bero på att böckerna är deckare och inte till exempel kärleksromaner. Handlingen måste framstå som spännande och läsaren behöver identifiera sig med Annikas negativa känslor mer än med de positiva känslorna för att kvarstå i en spännande stämning. I tabell 4 ingår exempel på Annikas känslor.

I *Sprängaren* lever Annika med sina barn och sin make Thomas. Annika vet att om hon jobbar är barnen oftast med Thomas som tar väl hand om dem. Och Annika arbetar faktiskt mycket, ibland är det till och med 20 timmar i dygnet. Den gripande känslan i *Sprängaren* är det dåliga samvetet som Annika som mamma känner genom hela boken. Hon är inte beredd att göra så mycket för att stilla sitt samvete utan försöker få

sannesfrid med små saker. Hon vet att hon borde satsa mer på familjen men är inte villig att göra det eftersom jobbet ibland kräver att hon jobbar dygnet runt.

I *Livstid* är situationen en annan. Annika lever i början av boken ensam med sina barn och har i slutet av boken gemensam vårdnad om barnen med Thomas. Därför är uppdelningen klarare; hon vet när hon har sina barn och då jobbar hon mindre och när Thomas har barnen kan hon jobba hur mycket som helst. Det dåliga samvetet kommer inte så ofta fram i *Livstid*. Det som kommer fram är ängslan, osäkerheten och rädslan för framtiden. Hon känner sig misslyckad i sitt förhållande med Thomas och på grund av det känner hon sig ledsen och bitter.

På grund av sin skilsmässa från Thomas har Annika mött några realiteter i livet. Hennes drömmar och önskemål har fått ett anslag och hon har varit tvungen att ta bort de rosa solglasögonen inför det realistiska livet och det faktum att allt inte går på det önskade sättet. På grund av dessa erfarenheter har Annika utvecklats som människa.

Tabell 5. Annikas moderlighet.

	<i>Sprängaren</i> (1998)	<i>Livstid</i> (2007)
Moderligheten	Fast det är ändå barnen som är det viktigaste, det kommer man aldrig ifrån. (226)	Hon gjorde det för deras skull, för Ellens och Kalles, för att de behövde henne och längtade efter henne. (339)

Exempel på Annikas moderlighet finns i tabell 5. Annikas barn Kalle och Ellen är väldigt viktiga för henne och hon lämnar aldrig barnen utan tillsyn med flit. Viktigheten av barnen ligger på olika nivåer i *Sprängaren* och i *Livstid* på grund av olika familjesituationer.

I *Sprängaren* är barnen på något sätt självklara för Annika och hon antar att alla andra vet att hon prioriterar sina barn som nummer ett i sitt liv. I *Livstid* däremot har barnens viktighet ökat på grund av att Annika inte kan vara med dem när som helst. Annika

prioriterar barnen även högre än sig själv och är beredd att lämna sina egna behov utan större hänsyn. Annika vill ta bättre hand om barnen än tidigare för hon vill inte att barnen känner att de har förlorat sin mamma eller pappa. Hon vill göra allt möjligt för barnen för att de skall känna sig skyddade och trygga. Att hon längtar efter sina barn kommer ofta fram i *Livstid* för Annika har varit tvungen att begränsa sin tid med Kalle och Ellen.

Den största skillnaden mellan *Sprängaren* och *Livstid* i fråga om Annikas moderlighet kommer fram i Annikas arbete. I *Sprängaren* låter hon arbetet störa sitt förhållande med barnen men i *Livstid* låter hon inte det hända. Hon har dragit klara gränser mellan barnen och arbetet. Hon är en ensamstående mamma varannan vecka och då satsar hon allt på sina kära barn.

Tabell 6. Annikas yrkesmässighet.

	<i>Sprängaren</i> (1998)	<i>Livstid</i> (2007)
Yrkesmässighet	Jag vill bara ha reda på hur det hänger ihop, ligga steget före. Då kan jag ställa rätt frågor till polisen vilket gör att vi får svaren först. (185)	Varje dag <i>utan barnen</i> , i den nya, luktlösa verkligheten, hade hon jobbat från det att hon klev upp tills hon stupade i säng. (246)

Annika arbetar som journalist både i *Sprängaren* och i *Livstid* på tidningen Kvällspressen. I *Sprängaren* är hon chef för kriminalredaktionen, vilket hon inte längre är i *Livstid*. Hennes yrkesmässighet syns vara av hög kvalitet och hon är respekterad inom sitt område. Exempel på Annikas yrkesmässighet har jag tagit med i tabell 6.

I båda böckerna kommer det fram att Annika är expert som journalist och hon njuter mycket av sitt jobb. Hon vill vara en av de bästa, hon är en jobbinriktad kvinna. Annika är mycket envis och ihärdig i sitt arbete. Det kan i alla fall sägas att jobbet tävlar i viktighet med hennes familj och barn. I *Sprängaren* kommer jobbet oftast som nummer ett men detsamma kan inte sägas om *Livstid*. Gränsen mellan jobbet och barnen har

varit obligatoriskt att dra och därför finns det en viss skillnad i Annikas moderlighet mellan böckerna.

Annika satsar nästan vad som helst på sitt jobb när hon har en instinkt om någonting stort. Om hon vill reda ut någonting gör hon också det. Hon är beredd att jobba dygnet runt för att få sin artikel, hon är mycket flitig i sina arbetsuppgifter och jobbar tills hon stupar i säng.

Tabell 7. Övriga beskrivningar av Annika.

	<i>Sprängaren</i> (1998)	<i>Livstid</i> (2007)
Övrig beskrivning	Gode Gud, giv mig styrka! (147)	Gode Gud, giv mig styrka! (228)
Övrig beskrivning	Det var inte polisens avspärningar. Bra. Sådana hade hon respekt för. (19)	Jävla lipsill. Om du jävlas med mig så jävlas jag tillbaka. (222)
Övrig beskrivning	Själv hade hon knappt någon kontakt med sin familj. Hennes pappa var död, hennes mamma bodde kvar i Hälleforsnäs i Sörmland där Annika vuxit upp. Hennes syster bodde inne i Flen och jobbade extra i kassan på Rätt Pris. De sågs nästan aldrig. Det gjorde ingenting. De hade ingenting gemensamt längre, förutom den tid de upplevt i det döende brukssamhället. (223)	Hennes mamma hade hört av sig när hennes lillasyster fyllt 30 och frågat varför hon inte kommit och uppvaktat, Annika hade svarat att hon jobbat och inte kunnat komma ifrån. Det var en ren lögn, vilket modern utgick ifrån och omedelbart anklagade henne för. (245)

Några av de övriga beskrivningarna har jag visat i tabell 7. I min avhandling har jag behandlat i den här gruppen exempel som jag tycker att ha visat någon ny egenskap hos huvudpersonen Annika.

I båda böckerna ber Annika Gud om styrka med exakt samma mening. Beskrivningarna är således identiska. Det kan sägas att Annika har något slags förhållande till Gud för hon vill vända sig till Gud i vissa situationer. I alla fall kommer det inte fram några stora religiösa känslor och tankar och Annika brukar inte gå till exempel i kyrkan.

Annikas förhållande till sin kärnfamilj är dåligt både i *Sprängaren* och i *Livstid*. Hon har inte mycket kontakt med sin mamma eller med sin syster. Hon anser att det är helt okej. Annika är även beredd att ljuga för att inte behöva träffa dem. På basis av dessa exempel har Annika inte växt mycket som människa genom böckerna för hon är inte villig att lösa problem mellan sig själv och sin kärnfamilj.

Enligt de exempel som jag har tagit med finns det inte någon stor skillnad i Liza Marklunds sätt att beskriva huvudpersonen Annika Bengtzon mellan *Sprängaren* (1998) och *Livstid* (2007) fast böckerna har nästan 10 år emellan. Några små skillnader kommer fram men min undersökning visar inte stora ändringar i personbeskrivningen.

Annika Bengtzon har förstås utvecklats som människa, som kvinna och som mamma mellan *Sprängaren* (1998) och *Livstid* (2007) men de fysiska egenskaperna har förblivit nästan desamma i båda böckerna. Annikas utseende, klädsel, kroppsspråk och fysiska reaktioner är nästan likadana i böckerna som jag har undersökt. Den största skillnaden som kommer fram i exemplen är skillnaden i Annikas inre liv. Hennes känslor har utvecklats, hennes moderlighet har vuxit och yrkesmässigheten blivit större.

Deckare har sin huvudvikt i handlingen och det kan vara en orsak att personbeskrivningen inte ändras så mycket. Läsaren formar sin bild av huvudpersonen med den första boken som hon eller han läser och därför är det kanske onödigt att ändra personbeskrivningen radikalt. Liza Marklund har enligt min åsikt valt att inte ändra Annikas egenskaper mycket mellan den första Annika Bengtzon-boken *Sprängaren* (1998) och den näst sista *Livstid* (2007).

7 Slutdiskussion

I min avhandling pro gradu har jag studerat personbeskrivningen i Liza Marklunds romaner *Sprängaren* (1998) och *Livstid* (2007). Jag valde att undersöka dessa böcker för att det skulle vara några år emellan dem. Jag ville ta reda på om tiden har ändrat Marklunds sätt att beskriva huvudpersonen Annika Bengtzon. Fast det finns många bipersoner i böckerna, var det klart för mig att i min avhandling främst ta fram huvudpersonen för det finns mycket att analysera i hennes person.

Jag har analyserat uttryck ur romanerna som beskriver Annika antingen ur hennes egen synvinkel eller ur andra människors och berättares synvinkel. Jag har grupperat exemplen jag har hittat i sju grupper och sedan har jag analyserat dem. Min undersökning är empirisk och som analysmetoder har jag använt innehållsanalys och diskursanalys. Enligt min åsikt är dessa metoder de lämpligaste för min undersökning.

Liza Marklund beskriver huvudpersonen Annika Bengtzon som en jobbinriktad kvinna som är 29–33 år gammal. Annika har två barn, Kalle och Ellen, som går på daghemmet. Annika försöker balansera mellan sitt jobb, sin familj och sina barn. Den största skillnaden i Annikas livssituation mellan böckerna är att i *Sprängaren* (1998) lever hon som ett gift par med Thomas medan de har skilt sig i *Livstid* (2007). Det har inverkan på Annika som person.

Annika klär sig i vanliga och även litet trasiga kläder och hennes utseende beskrivs som slarvigt. Varken i *Sprängaren* (1998) eller i *Livstid* (2007) beskrivs Annika som feminin eller vacker. Hon tar inte så mycket hand om sig själv och därför ser hon slarvig ut med sitt otvättade, vildvuxna hår och sin magra kropp. Deckare som litteraturgenre kräver på något sätt att allt inte kan vara vackert och snyggt utan spännande och realistiskt. Om Annika klädde sig i fina klänningar och hade diamanter i öronen när hon försöker lösa brotten, skulle det inte vara trovärdigt. Därför är det begripligt att Annikas yttre egenskaper är oklara och lite trasiga.

Annikas känslor beskrivs ofta som negativa och hon visar inte många positiva känslor i romanerna. Hon gråter ganska ofta men skrattar eller ler mycket sällan. I alla fall är

Annika som mamma kärleksfull mot sina barn och hon har dåligt samvete för att hon arbetar så mycket och barnen måste stå ut med det. Hon kan inte vara med sina barn så mycket som hon skulle vilja. Fast livssituationen är olik mellan böckerna, kommer detsamma fram i båda två. Annika känner sig otillräcklig som mamma för arbetet kräver mycket och hon vill också ge det mycket.

Som journalist är Annika mycket ambitiös, nyfiken och villig att arbeta hårt för att få ut sina artiklar med förstklassig information. Hon vill vara en av de bästa och för det är hon redo att offra en del av sitt privatliv. Annika är en social människa om hon vill men hon är också noggrann att hålla jobbet och privatlivet separat.

Liza Marklunds sätt att beskriva Annika ändras inte mycket mellan *Sprängaren* (1998) och *Livstid* (2007). En liten skillnad är att i *Sprängaren* beskriver Marklund Annika lite sparsammare medan beskrivningen i *Livstid* är detaljrikare. I alla fall är det helt lättförståeligt att Annika är samma person i båda böckerna och någon betydande skillnad i personbeskrivningen finns inte. Marklund använder objektivt både direkt och indirekt karaktärisering. Annika beskrivs objektivt både ur hennes egen och ur andra människors och berättarens synvinkel.

Som slutsats kan konstateras att Annika är en person vars figur utvecklas genom berättelserna och är byggd på mer än en egenskap vilket gör henne till en flerdimensionell person. Det är inte möjligt att beskriva henne i bara en mening. Bilden som läsaren får av Annika är verklig, läsaren kan identifiera sig med Annika och olika situationer och problem som hon möter och behandlar i böckerna.

Annika beskrivs övergripande och läsaren får en god helhetsbild av henne. Som exempel kan det nämnas att jag hittade flera exempel för varje grupp som jag har undersökt och fick välja de exempel som jag ville ha med i min avhandling. Om Annika inte hade beskrivits övergripande, skulle det ha varit svårt att hitta exempel för min avhandling.

Först när jag började med min avhandling, kände det ganska krävande och även litet svårt för mig för det finns inte så klara teorier att använda i personbeskrivningen. Det finns inte en teori som man kan följa från början till slut utan man måste bygga teorihelheten ur små bitar. För att avhandlingen skall bli en omfattande helhet kräver det

mycket av teorierna och det har varit det svåraste med detta projekt. Efter ramarna för teorierna var gjorda, var det lättare att fortsätta med avhandlingen och projektet blev intressantare och mer givande.

Fast det finns hundratals beskrivningar av Annika i *Sprängaren* (1998) och i *Livstid* (2007), var det ganska lätt för mig att välja exemplen för min avhandling. Exempelen som jag valde att ta med sköt upp ur romanerna som de mest typiska och mest beskrivande. Förstås ville jag ta med beskrivningar av likadana situationer ur båda böckerna för att se ändringen i personbeskrivningen. Med till hjälp hade jag de områdsgrupperna som jag tidigare hade kommit på. Att beskrivningarna inte skiljer sig från varandra är intressant för de har nästan tio år emellan.

Jag har undersökt huvudpersonen Annika Bengtzon omfattande och jag har visat en övergripande helhetsbild av henne med exempel. Min strikta arbetsetik har varit med genom hela avhandlingen och på grund av det är mina resultat om personbeskrivningen i *Sprängaren* (1998) och *Livstid* (2007) pålitliga och dessa resultat är möjliga att komma till på nytt.

Som fortsättningsplan kan jag nämna möjligheten att också ta med någon biperson och studera till exempel förhållandet mellan huvud- och bipersonen och hur det beskrivs. En andra möjlighet att fortsätta är att undersöka dialogen och repliker, det talade språket. Skillnaderna mellan olika författare är möjligt att undersöka och även jämföra personbeskrivningen mellan olika språk. Finns det skillnader i personbeskrivningen till exempel mellan böckerna på svenska och engelska?

Litteraturförteckning

- Arvas, Paula (2009). *Rauta ja Ristilukki. Viljo Helasen salapoliisiromaani*. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Ballon, Rachel (2003). *Breathing Life into your Characters. How to Give your Characters Emotional & Psychological Depth*. Writer's Digest Books.
- Cook, Guy (1989). *Discourse*. Oxford: Oxford University Press.
- Fairclough, Norman (1992). *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.
- Fokkema, Aleid (1991). *Postmodern Characters. A Study of Characterization in British and American Postmodern Fiction*. Amsterdam: Rodopi.
- Forster, E.M. (1927/1949). *Aspects of the Novel*. London: Butler & Tanner Ltd.
- Graneheim, U. H., & Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today*, 24(2), 105-112.
- Haasio, Ari (2001). *Ulkomaisia nykydekkarikirjailijoita 2*. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.
- Hosiaislouma, Yrjö (2003). *Kirjallisuuden sanakirja*. Juva: WS Bookwell Oy.
- Jokinen, Arja, Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (2000). *Diskurssianalyysin aakkoset*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Karlsson, Fred (1998). *Yleinen kielitiede*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Käkelä-Puumala, Tiina (2001). Persoona, funktio, teksti – henkilöahmojen tutkimuksesta. I: *Kirjallisuudentutkimuksen peruskäsitteitä*, 241–271. Red. Outi Alanko & Tiina Käkelä-Puumala. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Liljestrand, Birger (1993). *Språk i text. Handbok i stilistik*. Studentlitteratur.
- Marklund, Liza (1998). *Sprängaren*. Piratförlaget.
- Marklund, Liza (2007). *Livstid*. Piratförlaget.
- Mäkinen, Olli (2007). Liza Marklund. Itsensä tuotteistanut tähtikirjailija. I: *Eurooppalaisia jännityskirjailijoita*, 94–96. Red. Juri Nummelin. Helsinki: BTJ Kustannus.

- Nordman, Marianne (1981). *Stil och struktur i Jarl Hemmers En man och hans samvete*. Åbo: Åbo Akademi.
- Nurmi, Timo, Rekiaro, Ilkka, Rekiaro, Päivi & Sorjanen, Timo (2004). *Gummeruksen Suuri Sivistyssanakirja*. Sjätte upplagan. Gummerus.
- Rimmon-Kenan, Shlomith (1991). *Kertomuksen poetiikka*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Sahlberg, Jukka (2009). *Hyvin toimeentulevat irralliset. Opettajan representaatioita suomalaisissa romaaneissa*. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.
- Svenskt språkbruk* (2003). Svenska språknämnden och Norstedts Akademiska Förlag.
- Tonteri, Päivi (2003). Luvattoman rakkauden lumo. I: *Romaanihenkilön muodonmuutoksia. Kuusi kirjoitusta henkilökuvauksesta*, 10–47. Red. Pirjo Lyytikäinen & Päivi Tonteri. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2002). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Vauhkonen, Ilkka & Holmström, Peter (2005). *Sisätaudit*. Helsinki: WSOY.

Elektroniska källor

- Internetkälla 1: Erilaisia kertojia. Äidinkielen oppimistehtävät. http://www.oph.fi/etalukio/opiskelumodulit/enkelit/AI_OPPKE.HTM [Läst 7.1.2009]
- Internetkälla 2: Deckare. Wikipedia Sverige. <http://sv.wikipedia.org/wiki/Deckare> [Läst 25.3.2010]
- Internetkälla 3: Diskurssitutkimus. Jyväskylän yliopisto. <https://webapps.jyu.fi/koppa/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/diskurssitutkimus> [Läst 16.3.2010]
- Internetkälla 4: Helena Bergström. Svensk Filmdatabas. <http://www.sfi.se/sv/svensk-filmdatabas/Item/?type=PERSON&itemid=170935&iv=MOVIE> [Läst 22.2.2010]
- Internetkälla 5: Innehållsanalys. Wikipedia Sverige. <http://sv.wikipedia.org/wiki/Inneh%C3%A5llsanalys> [Läst 7.2.2010]
- Internetkälla 6: Kaikkietietävä kertoja. Äidinkielen oppimistehtävät. http://www.oph.fi/etalukio/opiskelumodulit/enkelit/AI_OPPK2.HTM [Läst 7.1.2009]

Internetkälla 7: Liza Marklund. Dekkari Netti. <http://www.tornio.fi/MarklundLiza> [Läst 16.3.2010]

Internetkälla 8: Liza Marklund. Wikipedia Finland. http://fi.wikipedia.org/wiki/Liza_Marklund [Läst 28.12.2008]

Internetkälla 9: Liza Marklund möter barnen i aidsepidemin. Unicef. (5.1.2007.) <http://www.unicef.se/nyheter/2007/01/05/liza-marklund-moter-barnen-i-aidsepidemin> [Läst 22.2.2010]

Internetkälla 10: Liza Marklund ny svensk Unicef-ambassadör. Unicef. (8.11.2004.) <http://www.unicef.se/nyheter/2004/11/08/liza-marklund-ny-svensk-unicef-ambassador> [Läst 22.2.2010]

Internetkälla 11: Minäkertoja. Äidinkielen oppimistehtävät. http://www.oph.fi/etalukio/opiskelumodulit/enkelit/AI_OPPK3.HTM [Läst 7.1.2009]

Internetkälla 12: Om förlaget. Piratförlaget. <http://www.piratforlaget.se/forlaget/om-forlaget> [Läst 2.1.2009]

Internetkälla 13: Personligt. Piratförlaget. <http://www.piratforlaget.se/forfattare/liza-marklund/om-liza-marklund/personligt> [Läst 2.1.2009]

Internetkälla 14: Priser och utmärkelser. Piratförlaget. <http://www.piratforlaget.se/forfattare/liza-marklund/om-liza-marklund/priser-och-utmärkelser> [Läst 2.1.2009]

Internetkälla 15: Twenty rules for writing detective stories. S.S. Van Dine. <http://gaslight.mtroyal.ab.ca/vandine.htm> [Läst 19.2.2010]

Internetkälla 16: Ulkopuolinen kertoja. Äidinkielen oppimistehtävät. http://www.oph.fi/etalukio/opiskelumodulit/enkelit/AI_OPPK1.HTM [Läst 7.1.2009]

Internetkälla 17: Verkligheten bakom boken. Piratförlaget. <http://www.piratforlaget.se/bocker/marklund---sprangaren/verkligheten-bakom-boken;jsessionid=40C4A2ED2B7759F4664E6B2DCB4470C0> [Läst 2.1.2009]

Internetkälla 18: Öhman, Adam (2008). Här är de mäktigaste åsiktsmaskinerna. (28.5.2008.) <http://www.expressen.se/nyheter/1.1178843/har-ar-de-maktigaste-asiktsmaskinerna> [Läst 22.2.2010]